

CILVĒCES PAVASARA DZEJNIEKS

VISU ZEMJU PROLETARIESI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1950. G.

9. APRILĪ

Nr. 15 (273)

14. aprīlī paiet 20 gadi kopš Vladimira Majakovska nāves, bet miljoni ļaužu pacīlāti un pateicīgi saka: «Dzejnieks vienmēr ir bijis kopā ar mums. Viņš cīnījies un strādājis kopā ar mums, iedvesmojis mūs. Viņš kopā ar mums uzcēlis socialisma valsti, kopā ar viņu mēs sasniegsim komunisma dārzus. Viņa balsis visus divdesmit gadus skanējusi kolchozos, rūpnīcās, skolās, visā padomju dzīves ceļmē, visās Padomju Savienības malās. Viņa dzejas iedvesa spēku padomju karavīriem kaujas laukos. Viņa dzejas iedvesma mūsu bērņus, pionierus un komjauniešus. Dzejnieks allaž un visur ir kopā ar mums.»

Tā runā padomju ļaudis, un tā runā darba ļaudis visā pasaulē. Dzejnieks viņiem reiz teicis: «Naidnieks jūsu arī mūsu», un ķīnieši, spāņi, grieķi, franči un čeči, visu tautu strādnieki zina, ka padomju ļaužu uzvaras atslēdz vārtus arī viņu brīvībai un laimei. Majakovskis ir brīvas un vienotas cilvēces cīnītājs, komunisma cīnītājs. Vroclavas kongresā Iļja Erenburgs teica: «Jaunā padomju literatūra iemācījusi citu zemju rakstniekiem daudz lietas, un vispirma kārtā — jaunu pieeju cilvēkam, darbam un jaunradei. Saviem gariem soļiem Majakovskis apstaigājis visu pasauli, un nav neviena mūsaiķu dzejnieka, vai nu tas būtu Aragons vai Pablo Neruda, Tuvims vai Nezvals, kas nebūtu smēlies iedvesmu lielā dzejnieka dzejā un dzīvē.»

Kad pārlasām Majakovska dzejoļus, poēmas, dramatiskos darbus, ceļojumu aprakstus, plakātu vārsmas un pamfletus, mūs aizrauj varens enerģijas un optimisma plūdums, kas ievirzīts stingrā gultnē, viscauri mērķtiecīgs. Par labāko un talantīgāko padomju laikmeta dzejnieku Majakovski nosaucis biedrs Staļins, un visu savu lielo talantu, savu aso prātu un dedzīgo sirdi dzejnieks ziedojis Padomju dzimtenei, Leņina un Staļina partijas mērķiem, komunisma uzvarai. Trīspadsmit Majakovska padomju gadi bija brāzmaini, cilvēces vēsturē vēl nepieredzēti gadi, kad padomju ļaudis, paša dzejnieka vārdiem runājot, devās ik dienas «no kaujas uz darbu, no darba uz kauju». Un Majakovskis varēja teikt ar visu savu sirdsdedzi un negraujamo pārliecību ikvienam patriotam, ka ir vērts atdot visus spēkus tādai zemei kā mūsu padomju dzimtene. Šo zemi dzejnieks bija iemīlējis tik dziļi un pašizliecīgi, kā vien var mīlēt varens gars, cilvēces visaugstāko ideju cīnītājs.

Lai stipra būtu padomju republika, lai izniktu visi tās naidnieki, lai atmuirdzētu, uzplauktu visas cilvēces ziedonis, Majakovskis dedzīs kā asa un spoža liesma, Viņš dodas tālu pasaulē un visur — Parīzē un Pragā, Meksikā un Ņujorkā, runā par savu dzimteni, salīdzina to ar citām zemēm un nemaldīgi redz tās pārākumu, nesaudzīgi atmāsko kapitalistu, buržuazijas zvēra dabu, liekulību un asiņaino mantrausību, nostādīdams dolaru ķēniņu bagātībai pretī kapitalistisko valstu darba ļaužu postu. Lielisks ir Bruklīnas tilts, bet tas kļuvis par drausmu pašnāvnieku tiltu, no kura bezdarbnieki metas vilņos. Havras ostā dzejnieks redz nabagus, kas kāri ķer amerikāņu atbraucēju izmēģētos centus, un viņam nāk prātā, ka nabadze kļūs visa Eiropa, ja tā nesaraus amerikāņu naudas važas. Kā piepildās Majakovska pareģojums, gaiši redzam tagad maršālīzētās valstīs. Tāpat tas viss, ko viņš rakstījis par Čerčilu, Puankarē, Musolini un citiem reakcijas pilariem, liekas rakstīts kā mūsu dienās.

No ārpolitikas, no starptautiskajiem jautājumiem līdz šķietami sīkiem, bet ikdienas dzīvē svarīgiem uzdevumiem — tik plašs ir bijis Majakovska interešu loks. Plakatu un sāržu zīmētājs un dzejnieks, ass pamfletists viņš ir pilsoņu kara laikā, dedzīgi piedalīdamies baltgvardu ģenerāļu bandu sagrāvē. Kā dzejnieks viņš veicina jauno padomju tirdzniecību. Viņš dzejo par higiēnas un kooperācijas lietām, par morāles jautājumiem, par mākslas uzdevumiem. Kur tikai kāds robs, tur kļāt Majakovskis ar asu kritiku, labu padomu, strauju iedvesmojumu. Viņš ceļo pa Padomju Savienību, uzstājas simtās sanāksmēs, atbild tūkstoš jautājumiem. Viņa panti, aforismi, lozungi lasāmi tā laika tramvajos, vilcienos un kuģos, karogos un plakatos. Viņu interesē viss, kas notiek Padomju Savienībā, viss, kas norisinās pasaulē, kam sakars ar Padomju valsts attīstību. Viņš uzticīgi kalpo Oktobra revolūcijas idejām, Komunistiskās partijas mērķiem un nodomiem, ar prātu un sirdi viņš iekļaujas cieši jo cieši padomju dzīvē un raksta tāpēc ar pilnīgām tiesībām: mana revolūcija, mani deputāti manā Maskavas padomē, mana kooperācija, «mans darbs iepūst mana republika darbā.»

Reizē ar to dzejnieks vienmēr un visur apzinās savu atbildību, savus pienākumus «rītdienas, partīdienes cilvēces» un savas «neuzvaramās ieraudroķainās šķiras» priekšā. Esteti un dekadenti, tīras mākslas daudzīnātāji, mīļpilsoņi un visu šķirņu un nokrāsu socialnodevēji zākājās par Majakovska «praktisko poeziju», jo pareizi sajuta, cik lielu palīdzību viņu ienīstajai socialīstiskajai celtniecībai sniedz dzejnieks. Viņi uzbruka Majakovskim, jo dibināti saskatīja dzejniekā nīknu buržuazijas naidnieku, dedzīgu padomju patriotu, uzticīgu Lielā Oktobra un Partijas karavīru. Dzejniekā bija sajutis bīstamu cilvēku arī francu izglītības ministrs Delboss, kas pagājušā gada aprīlī Parīzē aizlēdza Sorbonnā sarīkot lekciju par Majakovski, tāpat kā to bija sarīcis amerikāņu ģenerālis Klejs, likdams iznīcināt Vācijas amerikāņu zonā Majakovska darbu izlasi vācu valodā. Majakovskis Volstrīta naudas pūķiem un visiem viņu kalpiem kļūst arvien bīstamāks, jo visā pasaulē pieaug ar katru dienu miera piekritēju saime, padomju draugu saime, pieaug komunistu autoritāte, strādnieku solidaritāte. Majakovskis ar visu savu vareno dzejnieka talantu un cīnītāja temperamentu uzbrūk vecaj kapitalisma iekārtai, norauj maskas viltus demokratiem un viltus kulturas sludinātājiem, imperialistisko karu kurinātājiem. Viņš rakstīja: «Var gadīties, ka Savienotās Valstīs būs buržuazijas bezcerīgās līetas pēdējie brunotie aizstāvji.» Majakovskis apsveica Ķīnas komunistus, kvēli agitēja par mieru. Dzejoli «Nota Ķīnai» dzejnieks zicināja: «Roku uz ilgu draudzību sniedz, simtu miljonu strādnieku Ķīnai!» Viņš sauca: «Visā planetā, biedri cilvēki, pavēstiet: kara nebūs. Un kad vajadzēs valdītāju un valdību pūlīšus iznīcināt, lai būtu visā pasaulē miers, proletariet — pasaules vēstītājs un galšreģis — nešaubies, izdari to!»

Liels dzejnieks un patriots, miera un komunisma cīnītājs, runā šais piemiņas dienās dedzīgāku un skalāku valodu nekā ikdienas gaitās. No jauna simti miljoni ieklausās vareņā Oktobra tribuna balsī, kas ieskan kapitāla valstībā pāri dzeloņstiepļu žogiem un cietumu mūriem. Padomju ļaudis ar lepnumu aplēš savus, brīnumainos, grandiozos sasniegumus divdesmit gados, kas aizritējuši no lielā dzejnieka nāves. Kā viņš priecātos ar mums! Viņš ne mirkli nešaubījās, ka tā būs, ka saulaina plauks un zels socialisma valsts, un dzejnieks zināja arī, ka viņa paša vārdu pieminēs vislielāko cīnītāju vidū. Savas nāves radā nepabeigtās poēmas «Pilnā balsi» ievadā Majakovskis uzrunāja «biedrus pēctecus» kā dzīvais dzīvos: «Mana dzeja sniegs pāri gadsimtu augstumiem». Un tālāk: «Bet sniegs ne tā, — ne kā bulta, Amora loka laista, ne tā, kā pie numizma atklīst veca moneta, un ne kā mirušas zvaigznes gaisma. Mana dzeja ar darbu spēš gadu grēdas lauzt.»

Tie ir lepnī vārdi, un tie ir piepildījušies. Sīrmī veterāni piemin dzejnieku, kas valsts pirmajos gados palīdzēja sakaut Denikinu un Judeņicu, uzveikt badu un tīfu, likvidēt cara laiku baigo mantojumu, satriekt kaitniekus un nodevējus. Jaunatne, kurai Majakovskis veltījis savu sirdsdedzi, savus nākotnes sapņus, smel spēku un sajūsmu dzejnieka vārsnās. Tā nav mirušas, sen izdzīvušas zvaigznes gaisma, kas nonāk zemes virsū pēc nezcik gadiem sterila un bāla, — dzīva saules uguns izplūst no lielā Oktobra karavīra grāmatām. Majakovska dzejas, viņa ideju saule dod dzīvību jauniem komunisma cīnītājiem, skubina sakļauties vēl ciešāk ap Komunistisko partiju pildīt Leņina vēlējumumu, būt uzticīgiem lielajam Staļinam. Lai Majakovskis būtu bijis, kur būdams, lai rakstītu, par ko rakstīdams, viņš sirdī un prātā svētū glabāja Partijas mērķus un uzdevumus, komunista stāju un morāli. Ģenialajā poēmā «Vladimirs Iļjičs Leņins» dzejnieks ar apbrīnojamu skaidrību un sugestīvu spēku izteicis Partijas un ipatnā attiecības. Partijas un strādnieku šķiras, Partijas un tās lielā Vadona. Padomju valsts dibinātāja Leņina nesarauļamās sāļtes, neuzvaramo sadraudzību. Partija dzejniekam ir — plecu miljons, strādnieku šķiras mugurkauls, visu darba ļaužu nemirstīgs darbs, šķiras smadzenes spēks, apzina un slava.

Kopā ar Partiju, komunistu vadīti un iedvesmoti, padomju ļaudis satriekuši nežēlīgus ienaidniekus, izcīnījuši spožas uzvaras visos darba laukos. Un kopā ar dzejnieku viņi sauc: «Tik labi nav bijis vēl nekad!» Lielā Staļina vadīti padomju ļaudis dodas uz komunisma saules valsti, dzejnieka vārdus skandēdami:

«Citiām valstīm gadu sen gana. Vēsture — zārku sveic. Jauna vēl esi — zeme mana, — pārbaudi, izdomā, veic!»

Jarņības zemes laudis droši dodas uz nākotni, par kuru cīnījies ar neatlaidīgu kvēli un enerģiju Majakovskis, lielais cilvēces ziedona dziesminieks.

J. Sudrabkalns

V. MAJAKOVSKIS

Fragments no Vladimira Majakovska poēmas „Labi“

Es zemeslodi gandrīz visu apbraucis, — gan dzīvo godīgi, gan dzīve laba, bet mūsu mājās rosme verdošajā — vislabāk klājas. Virmo iela un zvana. Nami stāv sānis. Iela — manā. Nami — mani. Aiz loga rindas veikalu šķindas. Plauktos, raugi, — vīni, augļi. Nav mušu baidumu. Sieri kā saules pātes.	Vieš spuldzes gaismu. «Cenas pazeminātas.» Pavairo racijas mana kooperācija. Naudīņa pabirst. Ļoti labi. Lūk, grāmatu grēdas aplūkot var. Redzu savu vārdu dzejiskā rubrikā. Priecīgs esmu — arī mans darbs ieplūst darbā, ko veic republika. Steidz, traucot putekļus pātus, — manā auto deputati.	Sarkanā ēkā sēde jau spēkā. Vajag padomāt manā Maskavas padome. Sārtā vaigā, revolvers možs, milicija staigā — esmu drošs. Zizlis māj cieši, lai iet pa labi. Pa labi iešu — ļoti labi. Debess pāri vijas — zida audums plats. Tik labi nav bijis vēl nekad!
--	---	--

Atdzejojis Jānis Plaudis

V. MAJAKOVSKIS

Runa Komjaunatnes namā, Sarkanajā Presnā

divdesmit gadu darbības atcerei veltītajā sarīkojumā 1930. gada 25. martā

Biedrs priekšsēdētājs varen lieliski pavēstīja, ka es lasīšu referātu un turklāt vēl par savu daļrādī. Nekāda referāta es nelasišu un arī nezinu, vai iespējams tik augstā stilā nosaukt par daļrādī to, ko esmu darījis. Galvenais nepavisam nav tas, biedri. Divdesmit gadu — ļoti viegli nosvinēt jubileju, savākt grāmatīņas, ievēlēt šeit bārdainu prezidiju, pieciem desmit cilvēkiem parunāt par maniem nopelniem, palūgt labus paziņas, lai viņi vairs nelamātos laikrakstos un uzrakstītu smpatizējošus rakstus, un, palūk, kaut kas iznāks no šādās padarīšanas. Vai nu tevi atzīs par nopelniem bagātu, vai nu gadīsies varbūt rakstnieka sirdij pat vēl tikāmā lieta. Galvenais nav tas, biedri, bet tas, ka vecais lasītājs, vecais klausītājs, kas mēdza apmeklēt salonus, kurā klausījās galvenokārt jaun kundzes un jauni cilvēki, ka šis lasītājs uz visiem laikiem miris, un tika; strādnieku auditorijai, tikai proletarietis un zemnieku masām, tiem, kas pašreiz ceļ mūsu jauno dzīvi, tiem, kas ceļ socialismu un grib to izplatīt visā pasaulē, tikai tiem jāklūst par īstiem lasītājiem, un šo cilvēku dzejniekam jābūt man.

Te ir divas grūtības. Ļoti viegli uzrakstīt tādas dzejas, lai jūs nekaitinātu: «Uz priekšu sauc darba ļaudz daudz!» — «Komjaunietī, biedri, tu strādā, tev list sviedri!» — «Karogs sarkanais, liec liesmām kaist», un tam līdzīgas lietas. Tas ļoti iepatīksies un otrā dienā aizmirsisies. Visu mūsu esmu strādājis nevis, lai radītu skaistas lietas, un glaimotu cilvēka ausij, bet man kaut kā vienmēr iznāca tā, ka es visiem sagādāju nepatīksmas. Galvenais darbs ir lamāšanās, pīrgāšanās par to, kas man šķiet nepareizs, ar ko jācinās. Un mana literārā darba 20 gadi ir, vienkārši, izsakoties, lielāko tiesu tāda literāra pīļu ciršana nevis vārda tiešā nozīmē, bet vislabākajā! Ikbrīd bija jāizstāvē viena vai otra revolucionāra literāra pozīcija, jācinās par šīm pozīcijām un jācinās pret to sastingumu, kāds vēl sastopams mūsu 13 gadu vecajā republikā.

Atceros, priekš 20 gadiem mēs ierosinājām sarunās par jaunu daiļumu. Mēs runājām, ka muzeju marmora daile: visas šīs Milosas Veneras ar nociestajām rokām, visa šī klasiskā grieķu daile nespēj apmierināt tos miljonus, kas troksnainā pilsētā ieiet jaunā dzīvē un nākotnē nostāties uz revolūcijas ceļa. Lūk, šodien sapulces vadītāja (b. Koļcova) referāta laikā man pasniedza konfekti, uz tās uzrakstīts «Mosselprom» un virsū tā pati Venera! Tātad, tas, pret ko tu cīnies un esi cīnījies 20 gadu, jau šodien veicās dzīvē. Lūk, šī pati sakropļotā, senā daile pat ar konfektes papīriņi izplatās pie mums masās, atkal saindē mūsu smadzenes un saindē mūsu jēdzienu par mākslu.

Man nupat pasniedza zīmīti: «Biedri Majakovski, uzsver savā referātā nevis savu dzeju komentārus, bet tieši lasi tās!» Šodien esmu atnācis pie jums gluži sasi-dzīis, nezinu, kas ar manu kaktu, varbūt uz ilgāku laiku man būs jāpārtrauc dzeju lasīšana. Varbūt šodien viens no pēdējiem vakariem, bet tomēr es domāju ka pareizāk būtu dažus darbus nolasīt biedriem, kas tos nav dzirdējuši.

Ļoti grūti veikt to darbu, ko gribu veikt, proti darbu, lai tuvinātu strādnieku auditoriju lielājam, dzejai, dzejai, kas radīta patiesi, bez halturas un apzinīgi nepazeminot tās nozīmi.

Šeit atkā-toju, ir divas grūtības. Dzejnieki bieži vien raksta tā, ka nav iespējams viņus saprast.

Tā dažkārt dzejolis, ko dzejnieks gribējis uzrakstīt varonīgā garā, īstenībā skan humoristiski, tas ir autora neprašanas dēļ, viņa spalvas neveiklības dēļ neiznāk vis varena efekts..., bet iznāk smieklīgi. Cilvēki sēž un smejas par šādu dzejoli. Bet tas mēdz gadīties ļoti bieži, pat mūsu ļoti slavenajiem dzejniekiem.

Izstādes sākumā man jautāja: kāpēc es tik bieži lamājos Zarovu? Mīnēšu vienu teikumu no viņa dzejoļa: «No revolūcijas viskvēlā domēna ir projām gājis dižais kurinātājs», bet kādi tad īstenībā domēnu krāsnim ir kurinātāji? Tādu nav. Un ja kurinātājs atgājis nost no domēnu krāsnis, tad tāpēc, ka viņam tur vispār nebija ko darīt. Tas, ko dzejnieks gribēja parādīt kā istu revolucionāru veidolu, būtībā kļuva par absolūti nenozīmīgu, tukšu frazi. Tātad, biedri, no vienas puses, bieži vien rakstnieki raksta tā, ka vai nu masas nesaprot, vai arī, ja saprot, iznāk muļķība.

Jāzdzirda tā, lai, nemazinot savu darbu nopietnību, padarītu dzejolus masām vajadzīgus, t. i., ka cilvēks paņem dzejoli rokā un izlasa to piecas reizes

un pasaka: kaut arī bija grūti saprast, bet kad sapratām, kļuva bagātākas mūsu smadzenes, mūsu iztēle, vēl vairāk noslīpējām savu gribu cīnīties par socialismu.

Otrs. Bieži vien mūsu auditorija ir ļoti viduvēji izglītota. Atkal man ļoti patīkams piemērs. Lūk, b. Šafirs jau 1923. gadā laida klajā grāmatīņu par to, ko saprot Voronežas guberņas zemnieks. Tieši toreiz notika lauksaimniecības izstāde, un visur runāja, ka uzcelts tāds un tāds paviljons, un tā nu viņš apjautājās zemniekiem, kas saprot vārdu «paviljons». Izrādījās, ka neviens nesaprot. Beidzot viens pacēl roku, saka: «Es saprotu.» Tas, sak', ir galvenais, kas visiem pavēl, — tas jau ir «paviljons».

Tādas ir divas galvenās grūtības. Sāsdienas rakstnieka paradums rakstīt tai valodā, ko izgudrojuši intelīģence, kas atrauta no ielas valodas, no masu valodas un ko sauc par literāru valodu. Tai valodā, ko ierobežoja šauras salonu aprindas un salonu intereses, — par milu, par dramām kaut kādā ballē utt., utt. No otras puses, arvien vēl zemais kultūras līmenis, kas ik dienas ceļas, kas strauji ceļas, bet tomēr daudzējādi vēl nav augsts. Tas pa daļai traucē dzejnieku tuvināties tāda veida lasītājiem. Dzejnieks bieži vien nerod atbalsi tieši tāpēc, ka tāds cilvēks nezina, par ko šis dzejnieks runā. Tātad, lūk, šīs divas līnijas — izpratnes grūtības un neprašana rakstīt tā, lai būtu saprotami, nepazeminot tematu, — tai valodā, kādā runā masas.

Lūk, tās ir sāsdienas rakstnieka galvenās grūtības. Bet mūsu sarunām, biedri, nav graša vērtības, ja es šodien sniegtu jums pārskatu un parunātos ar jums, un saites pēc tam pārtrūks. Tas, ka esmu iestājies RAPPā — Krievijas proletarisko strādnieku organizācijā, pierāda manu nopietno un neatlaidīgo vēlēšanos daudzējādā ziņā pāriet uz masu darbu. Bet, protams, šeit nevar būt dilettants, nav iespējams katram izskaidrot ābeci, jāievieš viena vai otra pastāvīga saskarsme organizētā forma. Te biedri ieteic, lai es nolasītu šeit katru savu jaunu darbu. Es ar prieku pieņemu to un savukārt runāju par kaut ko citu, par ilgstošāku kontaktu, proti, par to, ka jādibina pulcīni, kur būtu iespējams izīrēt literatūras jautājumus pat ne mācības veidā, bet vienkārši sarunājoties pie tējas glāzes ar biedriem, kas tiešām interesējas par literatūru.

Tagad no šā vispārīgā ievada es uz piecām minūtēm pāriešu uz savu izstādi. Kāpēc esmu to sarīkojis? Sarīkoju to tāpēc, ka mana kauslīgā rakstura dēļ manai muguraj krāvušī tik daudz virsū un mani apvainojuši tik daudzos grēkos, kādī man ir un kādu nav, ka dažbrīd man liekas, vajadzētu kaut kur aizbraukt un nosēdēt gadus divus, lai tikai nedzirdētu lamas

Bet, protams, nākamajā dienā es atkal nokratu šo pesimismu, sasparojos un, uzrotējis piedurknes, sāku kauties revolūcijas dēļ, parādot savu revolūcijas rakstnieka eksistences tiesību, jo neesmu nekāds savrupnieks. Šās izstādes jēga ir parādīt, ka revolucionārs rakstnieks nav nekāds savrupnieks, kura dzejolišus ieraksta grāmatīnā, un tad tie stāv plauktā un piesūcas puķteklim, bet, ka revolucionārs rakstnieks ir cilvēks, ikdienas, darba dienas un socialisma celtniecības dalībnieks.

Estēij manī lamā: «Jūs esat uzrakstījis tādas brīnišķīgas lietas kā «Mākonis uzās», un pēkšņi šitāds darbs.» Esmu allaž rakstījis, ka ir inženierveida, tehniski brunota dzeja, bet ir arī masveida dzeja, kas parādās ar citu bruņojumu, ar strādnieku šķiras bruņojumu. Halturas novadā neesmu strādājis, bet nekad neesmu atteicies ne no kāda laikmetīga dzejoļa ne par kādu laikmetīgu tematu, sākot ar dzejoli par kulaku un beidzot ar dzejoli par kaķi un «gostorga» kaķādīnām utt.

No otras puses, esmu runājis un rakstījis, ka tieši jāledzīlīnās ražošanā. Ļoti bieži mēdz runāt, ka rakstniekam jāiekļaujas ražošanā, un šai nolūkā kaut kāds Katajevs nopērk par 40 kapēkām bloknotu, aizlēt uz rūpniecību, māsais tur mašīnu dūkonā, raksta laikrakstā visvisādas muļķības un domā, ka izpildījis savu pienākumu. Bet otrā dienā sākas, ka tas nav kā vajag un tas nav kā vajag. Es atzīstu, ka ar ražošanas darbiniekiem vismaz kopīgi jāstrādā, un ja ne tā, tad citādi jāpiedalās visā cecha ikdienas darbā. So darbu es saprotu tā, ka jāpilda lozungs — nebāzt rokas mašīnā, ka jāpilda pasākumi, kas vērsti uz to, lai elektriskā strāva nenogalinātu strādnieku, lai uz kāpnēm nebūtu naglu, lai nekustinātu kāpnes, lai izvairītos no vesera siltiena. Es aicinu uz to ar savu spalvu, ar savām vērsimām, un tas nav mazāk svarīgi par visjūsmīgākajām garmataino liriku temām.

Man ir dzejolis par knupjiem — burvīgiem knupjiem, kurus «esmu gatavs zīst līdz sirmiem matiem». Pret to radās iebildumi, bet es saku, ka, ja līdz šim laikam laukos bērns baro caur netīru lupatu, tad agitācija par knupjiem ir agitācija par veselīgu maīņu, par kultūru.

Kāpēc man rakstīt par to, ka Mana mīl Petju, un neuzlūkot sevi kā tā valsts organa daļu, kurš veido dzīvi? Galvenais izstādes uzdevums ir paplašināt mūsu priekšstatu par dzejnieka darbu, parādīt, ka dzejnieks nav tas, kas staigā kā sprogains jērīnš un blēj par liriskām milas temām, bet ka dzejnieks ir tas, kas mūsu pašinātājā šķiru cīņā atdod savu spalvu proletariāta bruņojuma arsenalam, kas nenopērk nekādu netīru darbu, nekādu revolūcijas temu, tautas saimniecības celt-

niecības temu un raksta agitācijas vērsmaš par ikkuru saimniecisku jautājumu.

Izstāde liela. Es teicu, ka neesmu nekā kopā vācis. Nemšim, piemēram, teatru, — man šai izstādē nav izstādīts neviens makets, kamēr man ir bijis ap desmit centrālu «Misterijas Bufo» uzvedumu Oktobra revolūcijas pirmās gadadienas laikā. Tā ir luga, ar kuru iesākās Oktobra teatris.

Tad uzveda satirisko dzeju pirmajā Satiras teatru, uz to laiku attiecināmas pirmās antirelīģiskās vērsmas. Pēc tam — «Blakts», «Pirts» uzvedumi. Jūs redzat, ka šai izstādē nav parādīta pat desmitā daļa tā materiala, ko varēja izstādīt.

Biedri, mans otrs uzdevums ir parādīt darba daudzumu. Kam tas man vajadzīgs? Lai parādītu, ka dzejnieks strādā nevis astoņas stundas dienā, bet sešpadsmit līdz astoņpadsmit stundas, ka viņam ir milzu uzdevumi, kas patlaban veicami republikai. Parādīt, ka mums nav laika atpūsties, ka diendienā bez mitēšanās jāstrādā ar spalvu. Atceros «Rosta logu», šo milzu audeklu, kas aizņēma gandrīz ceturtdaļsienas, un tādu «logu» man vajadzēja darināt ne reizi vien, bez tam vēl ap 400 diagramu, ap divpadsmit plakatu, tātad pavisam ap 5.000 plakatu. Kā mēs strādājam? Atceros, ka likāmies gulēt divos, trijos naktī, palikām zem galvas spilvena vieta pagali. Spilvens bija, bet mēs baidījāmies aizgulēties. Tikai ar tād, spriegu darbu dzejniekam tagad jāstājas strādnieku auditorijas priekšā.

Es te minu ļoti maz komentāru izstādei, bet komentāru varētu minēt ļoti daudz. Piemēram, tur ir kāda grāmatīņa, ko sauc par «Ābeci». Tā ir ļoti interesanta mūsu revolucionārās dzejas vēstures lappuse. Tā uzrakstīta, šķiet, 19. vai 20. gadā vienai no «Sarkanās Armijas palīdzības» gadadienām. Tā uzrakstīta kā parodija par veco, jo bija tāda pornografiska ābece. Bet tas nav svarīgi. Tā uzrakstīta armijas vajadzībām. Tur bija tādas asprātības, kas ne visi nodereja saloniem, bet bija ļoti labas ierakumiem. Piemēram:

Vilsonu jo lielā godā tur,
Dibenā ir viņam jāiedur...

utt.

Uzrakstījis šo grāmatu, aiznesu to iespiešanai Centralajā preses iestādē (Centropečatj). Tur sēdēja kāda vēl neiztīrīta mašīnrakstītāja, kas briesmīgi niknī man pateica: «Labāk es zaudēju katru darbu, bet tādas nejdzības es neparrakstīšu». Nu tad arī

sākās. Pēc tam neviens negribēja šo grāmatīņu iespiest. Spiestuves nebija. Es atradu kādu toreizējās Stroganova skolas diķā stāvošu spiestuvi, pats novilku uz akmens. Strādnieku nebija, kas varētu iedarbināt mašīnu. Man pašam vajadzēja to iedarbināt. Nebija neviens, kas saņemtu jau iespiestās lapas. Man bija draugi, ar kuriem kopā es to izdarīju. Vajadzēja nokrāsot, aprūķās krāsas, mēs ar roku nokrāsājām trīs — pieci tūkstoši un iznesājām tālāk visu šo kravu paši uz savām mugurām. Tas bija tiešām roku darbs visnīknākajā Padomju Savienības aplenkuma laikā. Šī grāmatīņa savu darbu veica. Un, lūk, pirms gadiem trim es biju Leningradā, un man pēkšņi piegādā šādas ziņas: Jums kaut kāda grāmatīņa konfiscēta. Es domāju — kas tad tā tāda? Izrādījās — «Ābeci». Kāpēc tā? Nu, tāpēc, ka uz šīs grāmatīņas uzrakstīts «Ābeci» un kaut kāds ierēdnis paņēmis un nosūtījis to Leningradas bērnu namiem. Skolotāja papem un lasa: «Dibenā ir viņam jāiedur», un lamājas, kādas nejdzīgas ābece Majakovskis raksta bērniem. Tas nu pierāda, cik nepareizi brīžiem piemēro dzejas, kas nav uzrakstītas tai auditorijai, kurai nodomātas, un tad apvainojumu smagums krit uz autoru. Bet patiesībā autors ne ar galvu, ne ar rokām tie nav vainīgs un zināmā laikā izdarījis ar savu grāmatīņu ļoti ļoti labu un vajadzīgu darbu.

Visai šai izstādei vajadzīgi ļoti lieli un nopietni komentāri. Mūsu brigades biedri cenās šo izstādi pavirzīt tālāk, par ko esmu viņiem bezgalā pateicīgs, jo atzīstu, ka tas ir pavisam pareizi. Vēl šodien es izlasīju kādā laikrakstā vai žurnālā, liekas, «Rabotčeje Izkustvo», ka Leningradā notikusi Lielā teatra grimētāja 45 gadu jubileja. Tad, lūk, grimētāja jubilejas jādijumā, kad pagājuši 45 gadi kopš viņa lietderīgās usu un bārdu pielīmēšanas darbības, runu sacīja pats Mākslas darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs un, atzīmējot viņa lietderīgo darbību, paziņoja, ka šo lietderīgo darbību atzīmēs ar brošūras iespiešanu. Bet man, lūk, pat neizdevās iespiest katalogu. Man ik brīdī jāpierāda, ka dzejnieka darbība un dzejnieka darbs ir mūsu Padomju Savienībā nepieciešams darbs.

Es šodien nebūt negribu lasīt lieliu referātu. Es tikai izsaku šos nelielos ievadvārdus, lai paši šeit sapulcējušies jaunieši izteiktos vai izvirzītu man jautājumus, vai nospraustu turpmāko darbu, iesniegtu praktiskus priekšlikumus utt., utt. Es pavisam tūlī sāksu lasīt savas dzejas.

Manā darbā bija divu triju gadu pārtraukums, kad es nerakstīju dzejas, bet nodarbojos lielāko tiesu ar griezniecību un zīmēšanu. Un tikai apmērom sākot ar 1912.—1913. gadu, es sāku regulāri iespiest savus darbus, un literatūra kļuva par manu galīgo arodu.

Nolasišu jums 12. gadā darbus. Jāsaka, ka šie darbi ir vissarežģītākais un visbiežāk izraisīja sarunas par to, ka ir nesaprotami. Tāpēc visos nākamajos darbos jautājums par saprotamību jau izvirzījās man pašam, un es centos uzrakstīt darbus tā, lai tos saprastu iespējami lielāks klausītāju skaits.

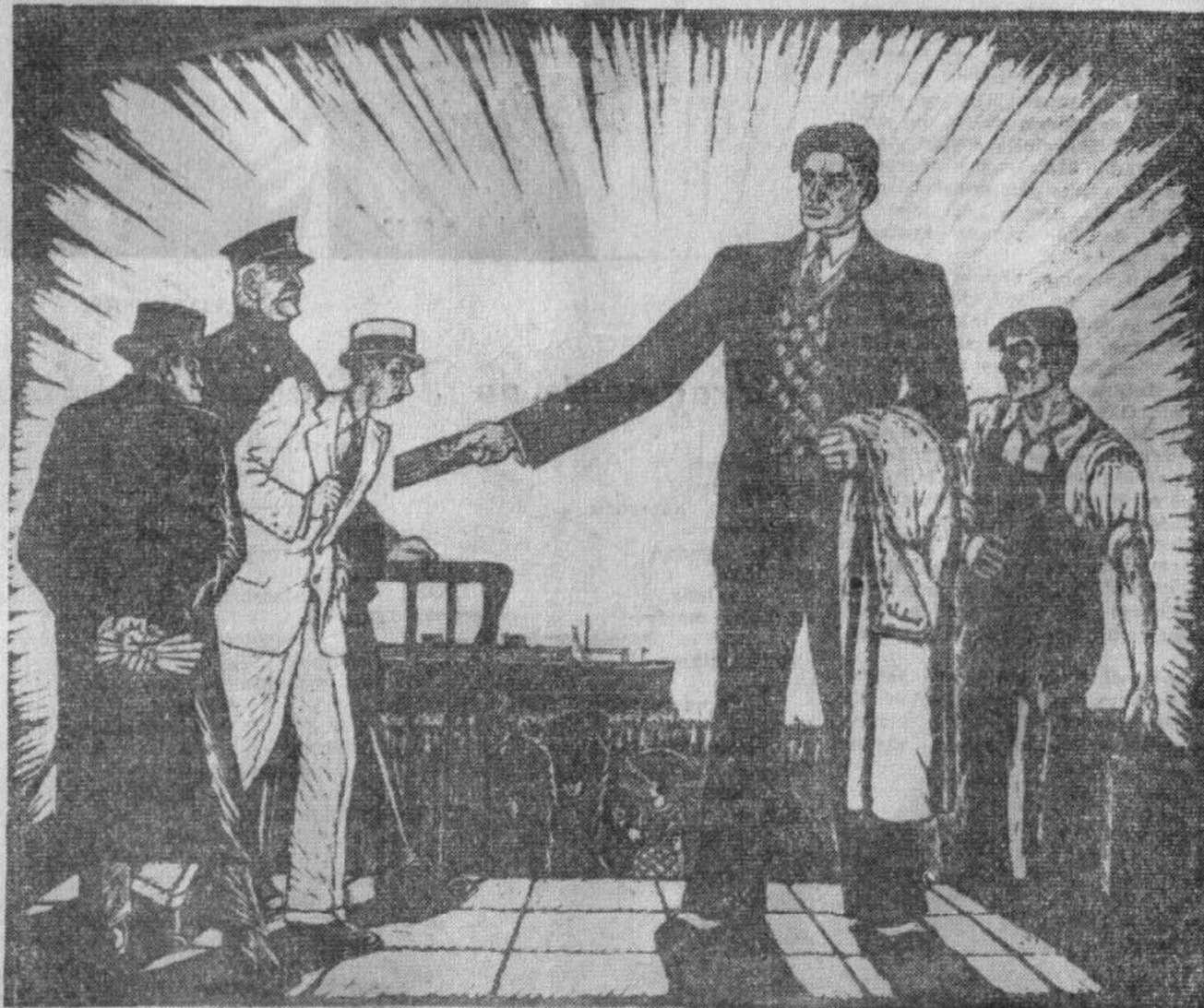
Nolasišu vairākas dzejas, jo viena nedos nekāda priekšstata. (Lasa dzejas.)

Mans pēdējais darbs ir par izstādi, jo tas caurcaurēm parāda, ko es daru un kā strādāju.

Beidzamajā laikā tie, kurus kaitina mans literāri publicistiskais darbs, ļoti bieži saka, ka es vienkārši vairs neprotot rakstīt dzejas un ka pēcnācēji par to man sadošot. Man ir tāds uzskats. Viens komunist man teica: «Kas ir pēcnācēji? Tu dosi pārskatu pēcnācējiem, bet man daudz jaunāk — jādod pārskats rajona komitejai. Tas ir daudz grūtāk». Esmu noteikts cilvēks, gribu pats parunāties ar pēcnācējiem, nevis gaidīt, ko viņiem pastāstīs nākotnē mani kritiķi. Tāpēc es griežos tieši pie pēcnācējiem savā poemā, kuru esmu nosaucis «Pīnā balsī».

(Lasa dzejas.)

Es lasīju visgrūtākās no visām manām dzejām, un tas, ka jūs tās sapratāt, ir ļoti un ļoti interesanti. Tas nozīmē, ka, nepazeminot savu tehniku, mums jāstrādā vienīgi strādnieku lasītājam...

«Dzeja par padomju pasi»

L. Roitera gravīra linolejā

V. MAJAKOVSKIS RĪGĀ

Padomju varas pieci mēneši Latvijā 1919. gadā atstājuši dziļas pēdas mūsu sabiedriskajā dzīvē. Buržuāziski budziskajai reakcijai nebija pa spēkam apklusināt revolucionārās strādnieku kustības izpausmes. Turpināja darboties kreisās arodorganizācijas, kā arī kultūras un izglītības iestādes, kuras centās palikt uzticīgas marksisma-leninisma idejām. Taču ar katru gadu budziskā diktatūra pievilka spaidi: skrūvi aizvēra ciešāk; pieauga skaits dažādi aizliegumi, aresti, vajāšanas.

Tādi apstākļi valdīja Latvijā, kad 1922. gada 3. maijā no Maskavas Rīgā iebrauca V. Majakovskis. Viņam līdz nāca nelokāma cinitāja, dzejnieka — tribuna slava. Revolucionārā sabiedrība nolēma izmantot V. Majakovska ierāšanos publiskā vakara sarīšanai.

1922. gada februārī dzejnieks bija pabeidzis poēmu «Mila» («Milu»). Noorganizēja sarīkojumu, kurā V. Majakovskim vajadzēja nolarīt referātu par padomju mākslu un iepazīstināt klausītājus ar savu jauno poēmu. Lai novērstu aizliegumu, bija izvēlēta literāri mākslinieciska programma. Atļaušanos saņēma V. Majakovskim lika priekšā personīgi apmeklēt pilsētas prefektu. Dzejnieks tūlīt atbildēja: «Ja esmu prefekta kungam vajadzīgs, lai viņš nāk pie manis...» Beidzot izdevās viesi pierunāt, un viņš devās uz prefekturu.

Rīgas prefekts Dambekalns, kā parasti ierēbīs, kategoriski paziņoja, ka publiski uzstāties Majakovskim neatļaus. Vakara programai nesot nekādas nozīmes. Pati Majakovska parādīšanās tribīnē būšot tas pats, kas aicinājums uz nekārtībām. Iekšlietu ministrs Kviessis to nevarot pieļaut.

Tā šis sarīkojums izjukā. V. Majakovskis piedalījās kāda strādnieku kluba literārās sekcijas slēgtajā sēdē. Te viņš nolasijs poēmu «150.000.000». Uzstāšanās atstāja klausītāju atmiņā neizdzēšamas pēdas. Lepni paceltā galva, varenā balss, intonāciju bagātība, emocionālā piesātinātība — viss pauda radošu degsmi, apgarotību, idejiskumu.

Tūlīt pēc iebraukšanas Rīgā Majakovskis nonāca stingrā policijas uzraudzībā. Politpārvaldes aģentiem izdalīja dzejnieka uzņēmumus. Centrālajā valsts arhīvā glabājas lieta Nr. 4773. Tajā ir virkne Majakovska uzņēmumu, kas acīm redzot izdarīti Rīgā. Te ir arī kartīte ar atzīmēm par dzejnieku — vārds, uzvārds, tēva vārds, kad un kur dzimis, dzīves vieta, kad iebraucis un izbraucis, uz Raksturīgus ierakstus šīs kartītes 7. ailē: Apvainojums... (Izglītība... Kompartijā... darbinieks). Pad. Krievijas priekšstāvēniecības darbinieks (?).

Uzbāzīgi un neveikli politiskā pārvalde sekoja katram V. Majakovska solim, kas savu viesošanos Rīgā centās izmantot, lai tuvāk iepazītos ar vienu no bēdīgi slavenā «sanitarā kordona» posmiem. Dzejnieka pēdas nemitīgi gāta spīki.

Kādu dienu Vladimiris Majakovskis devās uz ostu. Redzot, ka viņu izseko, dzejnieks, it kā būdams par kaut ko norūpējies, palūkojis pulksteni un aizsteidzās Mežaparka virzienā. Slepnieki ar pūlēm tika līdz Majakovska varenajiem soliem. Kad viņi aizslušies Zoologiskajā parkā beidzot panāca dzejnieku, tas skaļi paziņojot: «Bet satikšanās man bija nolikta ar milzīgu lāci!»

Nedrīkstēja samierināties ar to, ka varas organi nedod iespē, kā nākas izmantot revolucionārā dzejnieka vie-

šošanas. Pie tā paša strādnieku kluba pastāvēja izdevniecība, kas nolēma poēmu «Mila» izdot atsevišķā izdevumā. Likums prasīja, lai pirms izdevuma nākšanas klajā 10 eksemplāru iesniegtu prefektūrā pārbaudei. Tipografijas strādnieki vienā naktī iespieda 10.000 eksemplāru, un agrā rītā gandrīz visa tirāža jau atradās kioskos, strādnieku organizācijās un pat provincē. Kad policija ieradās poēmu konfiscēt, bija atrodamas tikai niecīgas atliekas. Protams, poēma konfiscēšanai nebija nekāda pamata pat saskaņā ar budziskās viltus demokrātijas «likumiem». Kad izdevniecība panāca ne-jēdzīgās konfiskācijas atcelšanu, poēmu izdeva otrreiz vēl lielākā tirāžā ar lakonisku atzīmi: «Pirmās izdevums konfiscēts». Grāmatu izpirka dažu dienu laikā. Notikumi ar V. Majakovski bija ieguvuši ievērojamu politisku nozīmi.

Vladimirs Majakovskis Rīgā bija no 3 līdz 12. maijam. Viņš uzmanīgi vēroja Rīgas darba lauzu dzīvi. Drīz vien mēs uzzinājām dzejnieka domas par savu viesošanos Rīgā. Majakovskis uzrakstīja dzēlīgu satīru «Kā strādā demokrātiskā republika», kurā izsmēja Rīgas prefektu un viņa stulbumu.

Visi varas orgānu mēģinājumi nošķirt Majakovski no sabiedrības panāca gluži pretējus rezultātus. Dzejnieka bolševīku popularitāte Latvijā kļuva arvien plašāka un dziļāka. Viņa personība un dzeja cieši iespiedās darba lauzi apzinā. Majakovska dzejoļus mājās no galvas un lasīja strādnieku sarīkojumos. Daudzās viņa darbus tulkoja latviski, un tie kļuva pazīstami latviešu strādnieku masās. Reti notika kāds revolucionārās jaunatnes vakars, kurā neskanētu kvēlā dzejnieka patriota vārsmas.

12. maijā Vladimiru Majakovski izvadīja uz Maskavu. Vilciens aizveda dzejnieku uz austrumiem, uz turieni, kurp traucās visas Latvijas darba lauzu cerības par atbrīvošanu, par jaunu kultūras uzplaukumu. Majakovskis bija šīs jaunās kultūras karognesējs.

Mēs centāmies, lai mūsu sakari ar dzejnieku nepārtrūktu. Atgriezies no saviem ārzemju ceļojumiem, viņš bieži dalījās ar mums savos iespaidos par Eiropu. Palikuši atmiņā viņa vārdi par 20. gadu Berlīni. Baļsi skanēja traucē, kad viņš stāstīja par plēsonām «demokrātiskā» avju izskatā, par asiniskārgiem slepkavām, kas maskojas ar «domātāju un dzejnieku» tautas «bijušo slavu». 1924. gada 25. un 26. decembrī, atgriezdamies no Berlīnes, Majakovskis atkal apmeklēja Rīgu. Par publisku uzstāšanos vairs nevarēja būt ne runas. PSRS pārstāvniecības klubā, tagadējā Frici Gaļa ielā, dzejnieks nolasijs īsi pirms tam pabeigto poēmu «Vladimirs Iljičs Lenins». Majakovskis bija ļoti savilnots. Savilņojums tūlīt pārgāja uz auditoriju. Kā fonu rādīdams visas tautas sēras par Iljiča nāvi, dzejnieks veidoja vadona tēlu, cildināja viņa nemirstīgos darbus. Tas bija neizmirstams sēru vakars, kurā buržuāzijas pārvaldītā zemē laudis izteica savas skumjas, savas sēpes par to, ka miris revolūcijas vadonis.

Kopš tā laika aizgājuši gadu desmiti. Vladimiris Majakovskis šodien ir plaši pazīstams visā pasaulē. Viņa daiļrade ir apaugļojusi arī latviešu padomju dzeju un virza to uz cildena idejiska satura harmonisku saskaņu ar māksliniecisko meistarību.

M. Šacs-Apīns

V. Majakovska atcerei

PASAULES LITERĀTURAS INSTITŪTĀ

Mūsu tauta dziļi godina padomju laikmeta spējīgākā dzejnieka Vladimiru Majakovska piemiņu. Viņa nāves 20 gadu atceres dienai, ko atzīmē 14. aprīlī, tiek vēlītas specialas sēdes un zinātniskās sesijas, kurās piedalīsies rakstnieki, zinātnieki, literatūrvēsturnieki, izglītības un mākslas darbinieki.

20 gados sarakstīts daudz darbu par V. Majakovska daudzveidīgo un spilgtu daiļradi. Vistabākos no šīm apcerējumiem nolasi PSRS Zinātņu akadēmijas M. Gorkija vārdā nosauktā pasaules literatūras institūta sesijā, kas būs vēlīta lielā dzejnieka atcerei. Referāti ietilps krājumā, ko sagatavo institūts. Nodota iespiešanai arī V. Perova monogrāfija «Majakovskis, Oktobrim tuvojoties». Grāmatā raksturota dzejnieka dzīve un daiļrade jaunībā.

Pasaules literatūras institūta zinātniskā padome nolēmusi ik gadus rīkot priekšlasījumus par V. Majakovski.

V. MAJAKOVSKA DARBU IZDEVUMI PADOMJU SAVIENĪBĀ

V. Majakovska darbi mūsu zemē ļoti plaši izplatīti. Visu Padomju Savienības republiku darba ļaudis ar aizrautību lasa talantīgā dzejnieka dzejas, poēmas un publicistiskos tēlojumus.

Pēc Vissavienības grāmatu palatas datiem padomju varas gados V. Majakovska darbi iznākuši vairāk nekā 13 miljonos eksemplāru 47 valodās. Viens no viņa izcilākajiem sacerējumiem — poēma «Vladimirs Iljičs Lenins» izdota 42 reizes dažādās PSRS tautu valodās. Tās kopmetiens pārsniedz 1.200 tūkstoš eksemplāru. Daudzos desmitos izdevumu iznākusi poēma «Labi», kas sarakstīta, atzīmējot Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 10. gadadienu.

V. Majakovskis daudzreiz bijis ārzemēs. 1925. gadā viņš apmeklēja ASV. Visa redzētā iespaidots, viņš sarakstīja dzejas un tēlojumus, kas asi un bez zēlastības šautā amerikāņu imperiaļismu. Šie darbi sakopoti krājumā «Majakovskis par Ameriku». Šis krājums, kas pagājušajā gadā izdots 3 reizes, iznācis 400 tūkstoš eksemplāros.

Miljonu metienos lai klajā dzejnieka poēmas un dzejas bērnēm. Mūsu mazo lasītāju iemīļotā dzeja «Kas ir labi un kas ir slikti» izdota 49 reizes apmēram vienā miljonā eksemplāru un dzejolis «Par ko klūt?» 37 reizes.

Plaši izplatīti V. Majakovska kopotie raksti, kas iznākuši trīs reizes.

DZEJNIEKA DZIMTENE

Majakovski (Gruzijas PSR). Majakovska vārdā nosauktā rajona darba ļaudis kopā ar visu padomju tautu gatavojas atzīmēt 20. gadadienu kopš padomju laikmeta apdavinātākā dzejnieka nāves. Rajona kolchozos, skolās, kultūras un izglītības iestādēs sarīko lekcijas, referātus un pārrunas par V. Majakovska dzīvi un darbību.

Šajās dienās sevišķi daudz apmeklētāju Valsts Vladimiru Majakovska muzejā. Tas novietots vienstāva naminā — kalnu upītes Čanisi-Čehali gleznainajā krastā. Šeit 1894. gadā Bagdada mežniecības mežsarga ģimenē piedzima Vladimiris Majakovskis, un šeit viņš pavadīja savas bērnības pirmos gadus. Namiņā atjaunots Majakovska dzīvoklis tādā izskatā, kāds tas bija, dzejniekam šeit dzīvojošam. Muzejā atvērta pastāvīga izstāde, vēlīta Vladimiru Majakovska dzīvei un darbībai. Izstādē sakopotas daudzas fotogrāfijas, fotokopijas un dokumenti.

Ļoti interesanti šeit savāktie dažādie Vladimiru Majakovska darbu izdevumi. Sakarā ar dzejnieka nāves 20 gadu atceri muzejs sagatavojis izdošanai Majakovska darbu krājumu, kurā ietilpst poēmas «Labi», «150.000.000», dzeju cikls par Ameriku un citi darbi. Tos tulkojis gruzīnu valodā dzejnieks Michails Pataridze.

LASĪTĀJU KONFERENCES UN IZSTĀDES

Magadana pilsētā un taigas ciematu iedzīvotāji gatavojas atzīmēt V. Majakovska nāves dienas 20 gadu atceri. Neras ciemata bibliotēkas kolektīvs sarīkos lasītāju konferenci, kurā nolasi referātu par Majakovska daiļrades nozīmi.

GODINA LIELĀ DZEJNIEKA PIEMIŅU

Padomju Latvijās kultūras darbinieku saime gatavojas plaši atzīmēt izcilā padomju dzejnieka Vladimiru Majakovska nāves 20. gadadienu. Muzeji, bibliotēkas, strādnieku un kolchoznieku klubī rīko V. Majakovska piemiņai vēlītas izstādes, gatavo referātus un māksliniecisku programmu. Plašu un vispusīgu izstādi sakārto Rakstniecības muzejs, kur eksponēs daudz foto uzņēmumu, plakatu un citu materiālu, kas raksturo dzejnieka cinitāja dzīvi un darbību.

Tu dulburi, Kolumb,
sacišu godīgi —
Ja man būtu jālemj,
tad lemtu, proti:
es Ameriku atzīlātu,
liktu notīrīt
un tīkai
pēc tam —
atklātu otrreiz.

VLADIMIRS MAJAKOVSKIS latviski

Dzīļa un spilgta ir ietekme, kādu ar saviem darbiem, ar visu savu personību uz Padomju Latvijas rakstniecību atstājis lielais padomju dzejnieks un patriots cinitājs Vladimiris Vladimirovičs Majakovskis (1894.—1930.). Ir vesela rinda talantīgu latviešu progresīvo dzejnieku, kuru uzmanību jau buržuāzijas laikos savaldzinājusi un cieši pie sevis saistījusi Majakovska daiļrade. Ir dzejnieki, kuru dzeja nepārprotami iezīmējis liela radniecīga uztība ar Majakovska dzeju. Visi viņi tad arī sevišķi daudz darījuši un dara, lai izcilā revolucionārā dzejnieka darbus tuvinātu latviešu lasītājiem, lai tos izplatītu visplašākajās masās. Te vispirms jāmin Jānis Plaudis, nesen mirušais dzejnieks Aleksandrs Čaks, kas personīgi ticis ar Majakovski un uzrakstījis atmiņas par viņu, tad Pāvils Vilps, Valdis Lukšs, Meinhardis Rudzītis, Herberts Dorbe, D. Vecaukums u. c. Par VI. Majakovski plašāk raksta tautas rakstnieks Andrejs Upīts tautas dzejnieks Jānis Sudrabkalns, Arvids Grigulis, Jānis Niedre, Jūlijs Vanags, Fricis Rokpelnis u. c.

Pirmoreiz latviski Majakovski revolucionāro dzejnieku rindā piemin Rudolfs Egle 1918. gadā rakstā «Divas Krievijas», apskatot vecās aizēsošās Krievijas pēdējā laika literatūras nomaņu ar jauno revolucionāro literatūru, kas pēc Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas stājas tās vietā. VI. Majakovskim šis maņas sagatavošanā un norisē pieder izcila loma un vieta. Tomēr buržuāziskās Latvijas apstākļos ne informācija par Majakovski un viņa darbiem, ne paši šo darbu tulkojumi lasītājus nekad pilnībā nav varējuši aizsniegt.

Majakovskis buržuāzījā bija bīstams, noliedzams dzejnieks. Viņa vārdam bija tāda patīšana un nozīme kā iedzīnam «revolūcija», «padomju vara», «komunisms». Starp citu, 1922. g. Rīgā viesodamies, Majakovskis labprāt vēlēties pat uzstāties un klausītājus iepazīstināt ar saviem darbiem, bet viņam šī uzstāšanās aizliegta. Plašāk par šīm vaiāšanām, kas latviešu, tāpat kā vispār Baltijas tautu lasītājus kavējušas iepazīties ar Majakovska dzeju, raksta Dmitrijs Moldavskis apcerējumā «Vladimirs Majakovskis un padomju Baltijas dzeja», uzsverdams, ka te uzstāties ar lekcijām un dzeiņiem dzejniekam kategoriski aizliegts («Звезда», 1949. 7. 153. u. c.).

Par latviešu lasītāju iepazīstināšanu ar Majakovski varam runāt tikai padomju laikā, kad lasītāji varēja brīvi skatīt visā augumā šo ievērojamo dzejnieku un nepagurušo cinitāju, kas bijis un paliek labākais, talantīgākais padomju laikmeta dzejnieks, kā teicis biedrs Staļins.

Pēc padomju varas nodibināšanās 1940. gadā līdz 1941. g., arī parādījušies jau vairāk par 30 viņa poēmu un dzejoļu atdzejojumiem latviski, vairāk nekā 40 rakstu par viņu un viņa darbiem. Pie kam daži sacerējumi, kā, piemēram, «Mūsu maršs», «Pavēle mākslinieku armijai», «Vladimirs Iljičs Lenins» u. c. salstījuši vairākus tulkoātājus (J. Plaudis, H. Dorbi, P. Vilpu, D. Vecaukumu u. c.). Tulkojumi daudzkārt arī pārdrūkāti un plaši izplatījušies, Majakovska vārdus līdzās M. Gorkija vārdam mūsu republikā ap šo laiku klūt par vienu no visvairāk cīlātiem padomju rakstnieku vārdiem. Šī dzīlā interese par ievērojamo dzejnieku vēl pieaug pēc Lielā Tēvijas kara, kad, īpaši 1946. un 1947. g., publicēts daudz jaunu viņa darbu tulkojumu un rakstu par viņu.

Tulkojumi, pēc kritiku atzinuma, vispār ļoti tuvi oriģinālam, kā satura, tā izteiksmes ziņā. It sevišķi populāri J. Plauza, V. Luksa, A. Čaka, P. Vilpa atdzejojumi, kas iespiesti periodikā, un labākie sakopoti un izdoti arī grāmatās. Piemēram, Dzejas («Стихи», 1940), Jaunatnei («Молодежи», 1946), Kas ir labi un kas ir slikti («Что такое хорошо...», 1941. un 1948²), Vladimiris Iljičs Lenins («Владимир Ильич», 1941 un 1946²), Poēmas («Поэмы», 1949.)

No vairāk nekā 50 latviski tulkotām poēmām un dzejoļiem dažas ir tulkoātāju un lasītāju sevišķi iecienītas, tās, bet ne vien vairāku tulkoātāju tulkotās, bet daudzkārt arī pārdrūkātās gan skolā, gan citos izdevumos. Piemēram, Vladimiris Iljičs Lenins («Владимир Ильич») — tulkota vairākkārt un pārdrūkāta kādas 22 reizes, Milu («Люблю») — 9, Pavēle mākslinieku armijai («Приказ армии искусства») — 4, Kreisais maršs («Левый марш») — 4, Dziesma par padomju pasi («Стихи о советском паспорте») — 4, Labi («Хорошо») — 3, Mūsu maršs («Наш марш») — 3, Biedram Netem... («Товарищу Герре») — 4 reizes un tamlīdzīgi. It sevišķi pie Majakovska tulkošanas daudz strādājis Jānis Plaudis. Dažas, kā, piemēram, Dziesma par Padomju pasi, Vladimiris Iljičs Lenins u. c. ļoti bieži un daudz deklamētas gan skolu jaunatnes, gan strādnieku sarīkojumos un pašdarbības vakaros.

Bibliogrāfija par Majakovski latviski jau ir plaša, sagatavota un sistematizēta. Tā aizņem kādas 35 liela formāta lappuses (mašīnrakstā).

Padomju Latvijas rakstnieki, inteliģence, visa darba tauta augstu vērtē un ļoti cīni Vladimiru Majakovska dzeju, kas patiesi iedvesmo katru padomju patriotu cīņai par padomju kultūras uzplaukumu, par socialistisko celtniecību, cīņai par komunismu.

Kārlis Egle

Kreisais maršs

Vladimirs Majakovskis

Drošu soli marša dunā!
Vārdu intrīgām laiks nu pauzēt.
Aplūstiet, balmutes!
Runāt
kārtā jums,
biedri mauzer.
Pietiek dzīvot, kā dzīvoja tēvi,
kā Ieva, kā Ādams teicis.
Tagad trieksim vēstures ķēvi —
Kreiso!
Kreiso!
Kreiso!

Tur,
aiz posta grēdām,
saules laikmets māj aizsāks.
Aiz bada,
aiz mēra bēdām
miljonu soli lai raisās!
Kaut ielenc mūs algotņu bandas,
ar tērauda lavu grib tveicēt —
Krievijai negumt zem Antantes.
Kreiso!
Kreiso!
Kreiso!

Ei, zilblūznieki!
Steidziet!
Pār okeaniem!
Nav tak
vēl bruņu kuģiem, reidos
stūres trulai rūsai ļautas?!
Lai,
nirgdams un kroni sliedams,
britu lauva rēc un kauc retzē.
Komunu nedzēst nevienam.
Kreiso!
Kreiso!
Kreiso!

Vai ērgļa acs zaudēs spodrūmu?
Vai pagātnē atkal lai mirkstum?
Pie rikles
pasaulei modri
briestiet, proletariēšu pirksti!
Krūtīs izriest, sabost!
Slīnieties, karogi, gaisos!
Kas tur sāk soli ar labo?
Kreiso!
Kreiso!
Kreiso!

Atdzejojis Jānis Plaudis

PAR PAVIRŠĪBU RAKSTNIEKA DARBĀ

Kulturas dzīve Padomju Latvijā

Dziesmu svētku
ieskaņas koncerts Talsos

Rūpīgi Padomju Latvijas dziesmu svētkiem gatavojas Talsu kultūras nams. Visturīgākā kori rīko regulārus mēģinājumus vairākas reizes nedēļā. Tikpat centīgi svētkiem poša arī Talsu vidusskolas un pārejo skolu kori.

Plašais kultūras nams sieviešu koris dirigenta Vainovska vadībā pagājušo svētdien bija noorganizējis dziesmu svētku ieskaņas koncertu, kurā atskaņoja 14 dziesmas. Koncertā piedalījās arī vijolniece Lida Rubene un komponists Jānis Kēpītis.

Teatra skatītāju sienas avīze

Lai nostiprinātu saskari ar skatītājiem, zinātu viņu domas par inscenējumiem, koncertiem, organizatorisko darbu un citiem līdzīgiem jautājumiem, Operas un baleta teatra kolektīvs nolēmis izdot sienas avīzi «Skatītāja balss», kurā paredzēts ievietot galvenokārt teatra apmeklētāju korespondences. Avīzes pirmās numurs jau iznācis. Tajā publicēti Odesas medicīniskā institūta studentu, Latvijas Valsts universitātes studentu un vairāku atsevišķu apmeklētāju raksti, kā arī teatra kolektīva ziņojums par turpmākā darba plāniem. Avīze novietota belēta zālē.

Satikšanās ar

N. Ostrovska piederīgajiem Liepājā

Šīs dienas mūsu republikā viesojās izcilā padomju rakstnieka Nikolaja Ostrovska māsa Jekaterina Ostrovska, sieva Raisa Ostrovska un rakstnieks S. Tregub, kas lielu daļu savas daiļrades veltījis kvēlā bolševistiskā rakstnieka N. Ostrovska dzīves un darba apcerē. Pagājušā nedēļā viesi apmeklēja Liepāju, kur darba ļaunā kļūnos tikās ar pilsētas komjauniešiem un pionieriem.

Kolchoza klubā

Arvien nozīmīgāku lomu sava kolchoza zemnieku kulturālā līmeņa celšanā gūst Taures ciema arteļa «Ausmas» klubs. Te noorganizēties koris, dramatiskais pulciņš un deju kopa. Gandrīz katru sestdienu un svētdienu vakaru klubā pulcējas kolchoznieki, lai iepazītos ar savu maksimāli pasārdarības kolektīvu sniegumu.

«Ausmas» klubā bieži ierodas viesi no apkārtnējiem kolchoziem un pilsētām. Nesen te bija ieradies Strenču pilsētas dramatiskais pulciņš ar A. Ostrovska lugas «Vēlā mīla» uzvedumu un kolchoza «Sarkanā druva» dramatiskais pulciņš ar E. Zālītes lugas «Vārds sievietēm» uzvedumu. «Ausmas» mākslinieciskās pasārdarības dalībnieki pašlaik gatavojas 1. Maija svētkiem.

Latvijas valsts izdevniecība jau labu laiku turpina vērtīgu pasākumu — izdod «Stāstu bibliotēku». Šajās nelielajās grāmatlās ievietoti padomju un arī progresīvo ārēmu rakstnieku darbi. Ļoti iepriecinošs ir fakts, ka izdevniecība atradusi iespēju izdot šajā sērijā arī latviešu jauno rakstnieku prozas sacerējumus, tā radot iespēju visplašākām lasītāju masām vērtēt jaunās paaudzes pārstāvju sniegumus dalliteratūrā.

«Stāstu bibliotēkas» 21. grāmata ar stāstu krājumu «Lidojums» debitējis jauns prozaikis — Anatols Imermanis. Imermani līdz šim vairāk pazīstam kā dzejnieku. Viņa rakstītie dzejoļi emocionāli, izjūsti un iesilda lasītāju. Tajos jūtam svaigumu izteiksmes līdzekļos un savdabīgu pieeju katrai temai. Dzejā Imermanis guvis nenoliedzamus panākumus, ierindojoties tānākās paaudzes spējīgāko dzejnieku vidū.

Par nožēlošanu, jo nevar sacīt par prozu. Lasot viņa stāstu krājumu «Lidojums», jau no pirmajām rindām sākam sajūst autora stila nevarību. Kā zināms, iecerētā stāsta saturs tikai tad nonāks līdz lasītājam, ja tas būs izteikti pareizā valodā, labā formā. Padomju literatūrā saturs un forma saplūst vienkopus; nevar būt labs saturs, ja tas pasniegts sliktā formā, un otrādi. Tieši te arī meklējamas Imermana prozaika galvenās neveiksmes. Nepakavējoties pie grāmatas dažām labām pusēm, un tādas bez šaubām atradīsim, šoreiz jārunā par trūkumiem, jo tie ir pārsvarā.

Katram zināms, ka starp liriku un prozu ir radikāla atšķirība. Katram šim žanram ir savi izteiksmes līdzekļi. Līriskā saturs jāiekļauj ritmiskā vienībā, rindā, pantā, atskanēs, asonancēs, pastiprinātā glezniecībā utt., pie kam dzejoļi jāstrōvo, ja tā var sacīt, liriskam apakštonam. Tādēļ dzejoļa veidošanā vienmēr jāsaprotas ar lielām «vārdu mokām». Un lūk, tiklīdz jauns dzejnieks sāk rakstīt prozu, viņš «vārdu mokas» aizmirst un domā: kādas prozā «vārdu mokas», uzraksta teikumu, pieliek punktu un viss!

Tā, liekas, rīkojies arī Imermanis. Stāstu stila apdarē viņš kļūst paviršs un viegli pārnes prozā saviem dzejoļiem raksturīgo lirisko apakštonu. Ja dzejoļos šis apakštonis paaugstināja to vērtību, tad prozā noticis pretējais — stāsti kļūvuši salkani, bāli, sausi un nelīdza lasītāja pārdziļojumu. Sekas tam — autora aprakstīto cilvēku tēli nenokļūst līdz lasītāja sirdij, tie paliek sveši un pelēki.

Krājumā apvienotos četrus stāstus Imermanis mēģinājis sīzētiski sasaitēt vienkopus, ievietojot tos laika secībā un trijos izvīzot par centrālo personu vienu cilvēku — rakstnieku Andri Melngalvi. Ja trijiem stāstiem izdevies rast caurejošu līniju, tad ceturtajā (grāmata pēc kārtas trešais) sīzētiskais kopsasaistījums zūd. Neglābj arī tas,

ka autors tam «piekabinājis» ievadu un nobeigumu, kur pāris reizes pieminēts Andri Melngalvi vārds.

Pirmais stāsts «Torni» attēlo komjauniešu pagrīdnieku darbu buržuāziskajā Latvijā. Stāstam dots ievadījums: rakstnieks Melngalvis, atgriežoties mājās no redakcijas, iet garām namam, kura tornīti viņš jau nēb rakstījis nelegalos uzskaukumus. Raugoties tornīti, viņam senas atmiņas dod sīzētu stāstam.

Šādu formas papēmienu stāsta izveidei izmanto diezgan bieži, jo tas stāstijumam ātrāk piedod vēlamo noskaņu. Bet jauni rakstnieki, rakstot sai formā, bieži vien nespēj sīzētiskai līnijai piešķirt vajadzīgo kāpinājumu, un stāsts iznāk izplūdis, ar nevajadzīgām sānu novīzēm. Tā tas noticis arī šoreiz. Apjomā mazajā stāstīņā Imermanis runā par lielu laika posmu, atvīzās uz desmit dažādu citu notikumu aprakstiem, un tāpēc pats centrālais notikums — uzskaukuma rakstīšana tornīti, politpārvaldes aģentu ieburkums dzīvoklī un Andri izbēgšana — «nosīlapt» materiāla pārpilnībā.

Imermana stāstu valoda pārāk trūcīga, neizteiksmīga. Kur autors cenšas valodu atdzīvīnāt, viņš bieži panāk pilnīgi pretējo — vārdā ietērtā doma kļūst nesaprotama, jo izlietoti neveikli salīdzinājumi, epiteti un metaforas. Piemēram, Imermanis apgalvo, ka Andri «jūta savādu reiboni, kā zvaigznes lūkojoties». Grūti iedomāties cilvēku, kam sāktu reibt no zvaigzņu apskatīšanas.

Lasītājs nevar iedomāties arī «gaišgu» balkonu, jo vārdu gaišgu parasti lietojam sarunā par cilvēku. Tas, ka balkons atrodas sestajā stāvā, neatļauj to tūlīt nosaukt par gaišgu. Galīgi nesaprotama ir «nopiētība», kas nebija «sausas».

Imermana stila vislielākā nevarība izpaužas teikumu uzbūvē. Isajā stāstīņā «Torni» vārdiņi «bija» un «nebija», neieskaitot citas atvasinātās formas, salīdusi vairāk nekā 110 reizes. Ilustrācijai:

«Brīvības pirmais skurbums bija garām. Melngalviņa domas pievērsās Mārai. Viņš bija drošībā, bet meitenē. Satraukts Andris maldījās pa Strēlnieku dārzu. Šo vietu viņš bija izraudzījies ar gudru ziņu. Doties uz piestātni bija jau par vēlu. Atlika tikai cerēt, ka Māra izvēlēties ceļu cauri dārzam, ko viņa bija iemīļojusi. Bet ja nu tai tomēr ienāktu prātā dot priekšroku Elizabetes ielai, kur oīs bija isāks?»

Latviešu valoda taču ir pietiekami daiļskanīga. Tāpēc nepiedodami, ka rakstnieks nosīgst līdz tādai valodas nabadzībai.

Arī otrā stāstā «Alberta ielā 13» satopami līdzīgi trūkumi. Jau pats pirmais teikums — «Vecrīga šķita kā tukšnesis» nevar radīt vēlamo asociāciju, jo tās ielā šauros, līkločainos la-

birntus grūti salīdzināt ar tukšnesi. Tāpat Imermanis nepareizi dara, pozitīvu parādību raksturošanai izlietodams negatīvus, saturā reakcionārus salīdzinājumus. «Nepazīstu, nezinu, neatceros — tās bija konspirācijas svētais ticības apliecinājums». Runājot par bolševikiem, operēt ar kaut kādu «svēto ticības apliecinājumu» ir nepieļaujami.

Citejot teikumus no klasiķu darbiem, jāievēro precizitāte. Imermanis to nodara. Viņš raksta: «...Andri nebrīnītos, ja viņš vārtiem izlasītu Dantes «Elles» devīzi — «Atstāj visas cerības ārā». Ļoti slikti, ka Andri «nebrīnītos», jo viņš Dantes «Elles» vārtiem varēja lasīt mazliet savādāku uzrakstu: «Tu, kas šeit ieej, atstāj visas cerības ārā!»

Trešais stāsts «Lidojums» apmēros visplašākais. Arī tajā Imermanis gav pratis savu domu iekļaut spraigā stāstījumā, kas būtu virzīts uz vienu mērķi — parādīt padomju lidotāju varoņību Tēvijas karā. Autors pārāk atvīzās no pamattemas, sāk nodoties nelādīgiem prātojumiem, pie kam šī prātošana nonāk līdz ideoloģiskām kļūdām. Iestāstīt lasītājam, ka «parasti vīrieši gūtam meitenēm ņem viņu atburību launā», nenozīmē neko citu kā sagrozīt vīrieša un sievietes patiesās attiecības padomju sabiedrībā. Apgalvojums «daudzu paaudžu asinis viņā vēl bija dzīvas» sasauca ar Ulmana diktatūras laikā bazumēto «senču asinsbaltību».

Spīlta paraugs, kā rakstniekam valodas nezināšana izmaina saturu, ir sekojošais: Imermanis grib pasacīt, ka Padomju Armijas ģenerālis nācis no pašas tautas visplašākiem slāņiem, no tās pašas masas, «kas gulēja ierakumos un strēba putru no kareivju katliņa. Šis dzīvais, būtiskais demokrātisms...» (pasvītrojums mans, L. P.). Pirmkārt, vulgāra, naturalistiska jau pati putras strēšana, bet vēl sliktāk, ja šī putras strēšana kļūst par «dzīlu, būtisku demokrātismu».

Domu vārdiskajam sasaistījumam jābūt loģiskam. Imermanis ne vienmēr to ievēro, piemēram: «Šis pavārds (ne tas, kur ēst vāra, bet iedēvēts vārds cilvēkam, L. P.) bija cēlies no daudzām samtenēm, kas auga ap Zeltiņu māju, bet izteica arī šo mazās saimniecības būtību.» Lasītājs teikuma šādā izveidojumā loģiski aiz vārda bet gaidīja pretstatu iepriekšējam teikumam, bet Imermanis to pievil ar apšaubāmi melnholisku filozofiju.

Dzārkārt Imermanis mēģina lasītājam iestāstīt neticamas vai, labākā gadījumā, nesaprotamas lietas, kas liecina par autora paviršību, novērojumu krāšānā. «Sniega pīkas, saskaroties ar nokaitēto dzelzī krāšniņu, tūlīt izkusa un pārvērtās sīkās pelnēs.» Ja sniega pīkas saskaras ar nokaitētu dzelzī krāšniņu, tad tās ne vien izkūst, bet, skāļi nočūkstot, iztvaiko.

Ceturtnajā stāstā «Tīksnās pēc kāras» attēlota celtniecība pēc kara gados. Neanalizējot sīzētisko uzbūvi, kas atkal salocīta nevaļdzīgos sānu novīzījumos, jārunā par vēl vienu pamatnēpīlību visos Imermana stāstos, bet jo sevišķi pieminētājā.

Imermanis cenšas par visu varu būf īpatnēs. Ja tas autoram organiski izdotos, tad tāda savas rakstnieka sejas īpatnību meklēšana būtu attaisnojama. Imermanim tāš neizdodas. Viņa oriģinalitāte izpaužas pavisam šabloniski — visos stāstos vairāk vai mazāk ievilkta mīlestības intriga. Nebūtu jāiebilstams pret šo rakstnieka manieri, jo mīlestība taču eksistē tāpat kā gais, ko cilvēks elpo. Bet tāpēc, rakstot par cilvēku, katrā stāstā gan nevajaga atgādināt, ka viņš elpo gaisu. Citādi stāstijumam zūd jēdzieniskais kopsakars.

Imermana stāstos vienmēr rodas divas līnijas — viena par sabiedrisko temu, otra — par mīlestību, un abas šīs temas nekādā ziņā nesakausesjas vienā lējumā.

Mīlestība taču ir cieši jo cieši saīstīta ar cilvēka sabiedrisko esamību, ar viņa domām un darbu. Tāpēc arī rakstniekam jāprot daīldarbā dot saliedētību. Mums mīlestība nav tiksmīnāšanā objekts, bet cilvēka raksturotāja. Imermanis to nav sapratis. Pēdējā stāstā galvenie varoņi — Andris un Māra izgājuši revolucionāru pagrīdnieku dzīves skolu, rūdījušies Tēvijas kara ugunīs, savā stājā pārbaudīti cīnītāji bolševiki, bet Imermanis ar nesaprotamu neatlaidību grib šiem cilvēkiem uzliet tukšās greizsirdības «mokus» un pat nonāk līdz šādiem dialogiem:

- Pasaki labāk, kādas tev attiecsmes ar šo Volginu, — asi atcīra Andris. — Vai viņš ir tavs draugs?
- Vairāk nekā draugs!
- Tad mums vairs nav ko runāt.
- Andri, ļauj man tev paskaidrot...
- No tevis man nekādi paskaidrojumi vairs nav vajadzīgi.

Iznāk tā kā mazā bērnu vidū.

Imermanis nav pratis šo cilvēku jūtām atrast vajadzīgo izteiksmi un iestīgt vulgarizēšanā, sentimentālā romantizēšanā, kur nav attēlota mīlestība, bet gan notiek tāda kā autora «knīlnāšanās ap mīlestību». Lūk, tāpēc mīlestības motīvs nav atradis sīstos sev vajadzīgo vietu un atstāj «pielīmētu» iespaidu.

Imermanis ne vienreiz vien apliecinājis, ka viņš var arī labāk rakstīt. Bet grāmata «Lidojums» pārāk daudz paviršību. Tāpēc no Imermana jāprasā, lai turpmāk viņš rūpīgāk piestrādātu pie saviem prozas sacerējumiem un novērstu rupjās satura un stiliskās kļūdas, izveidotu stāstus mākslinieciski augstvērtīgākus.

L. Pūrs

Pēc Stokholmas sesijas

ILJA ERENBURGS

Vispasaules miera piekritēju kongresa pastāvīgās komitejas trešā sesija sēdes noturēja Stokholmā. Pēc Parīzes un Romas ar to trauksmes, naida, cīņas atmosfēru, ar grandiozām tautas ganāksmēm laukumos un stadionos mes ieraudzījām pievilcīgu, mierīgu pilsētu, ārēji it kā vienaldzīgu pret to, kas savijņoja runātājus sesijā. Ja valsti uzskatītu par dekorāciju, tad nelielā neītrālā zeme Eiropas nomalē diez vai būtu ieguvēja. Bet tie dažādu valstu delegāti, kas bija sapulcējušies Stokholmā, neaprobežojās ar paviršiem turīsta vērojumiem; uzmanīgi ielūkojušies caurmēra zviedru gārlīgā pasaulē, viņi ieguva sev daudz pamācošā: viņi sevišķi skaidri ieraudzīja, kur ir miera piekritēju kustības stiprās un vājās puses.

Zviedrijā protams ir cilvēki, kuri aizstāv pievienošanu Atlantijas pak-tam: pietiek atvērt dažās avīzes vai iepazīties ar dažu pārmērīgi drošsirdīgu ģenerāļu paziņojumiem. Bet kara piekritēju Zviedrijā nav daudz, un īerindas zviedrs alkst miera. Viņš kaislīgi ieklausās ikvienā vēstī, kas runā par vienošanās iespēju starp dažādiem lielvalstīm, bet runāšana amerikāņu vai amerikāniskajā presē par atomu bumbas labdabīgo raksturu viņu sadusmo. Viņš sevi uzskata par pilnīgi patiesu miera piekritēju, un tas, ka atomnieku pareģojumi viņu ne tikai nesaisīta, bet satrauc, rāda, cik liels pievilcīšanās spēks ir miera aizsardzības idejā un cik daudz tai ir piekritēju ne vien Zviedrijā, bet arī visās valstīs, visās tautās.

Taču, dziļi cīenīdamies mieru, caurmēra zviedrs vēl nav izpratis to, ka miera jāprot aizslāvēt, to raksturo Zviedrijas miera piekritēju organizācijas relatīvais šaurums, jo, ja vidējais zviedrs būtu izpratis savu lomu, savu atbildību, tad visi Zviedrijas iedzīvotāji, atskaitot nedaudzus piedzīvojumu meklētājus ģenerāļus vai pērkamus žurnālistus, pievienotos miera piekritēju kustībai. Ar ko tad izskaidrojama caurmēra zviedra pasīvitāte? Pirmkārt,

ar to, ka Zviedrijai divas reizes bija izdevies palikt neītrālai, kad visu Eiropu bija aptvēris karš. Caurmēra zviedrs sapņo nevis par to, kā novērst draudus, kas radušies mieram, bet gan par to, kā izlavīties sveikā, kad nelāme būs notikusi. Viņš palaužas laimīgam gadījumam, un šai lietā viņam daudz kopīga ar vidusmēra amerikāni, kurš tāpat sapņo par «neītrālitāti», ja ne par savas valsts, tad par sava nama neītrālitāti. Personīgi nespēja apzāna vienādi piemīt kā zviedriem, tā arī Amerikas vidējiem cilvēkiem. Tā ir miera piekritēju kustības vājība: viņi vēl nav spējuši iedvest miljoniem cilvēku, vienalga, vai tas būtu Zviedrijā, vai Danijā, Anglijā vai Savienotajās Valstīs, ka organizēties ir iespējams novērst karu.

Ir vēl kas kopīgs, kas raksturo tiklab Zviedriju, kā arī angļu sakšā valstis: labi organizētā dezinformācija, siens, kas vidusmēra cilvēku atdala no pasaules notikumiem, krāpnieku pašpārliecība un aprāpto apjukums. Zviedrija pamatoti lepojas ar savu celulozas rūpniecību; papīra zviedriem daudz, avīzes, biēzas, un ikviens zviedra rokās katrā ziņā ieraudzīs biezu avīzi. Bet kad iepazīties ar šo avīžu raksturu, saprātisi to uzdevumu: nevis dzelzī, bet celulozas priekšskars stingri noslēpj ierindas zviedram visu to, kas varētu viņu piesaīstīt miera aizsardzības idejai.

Bieži var dzirdēt sarunas par tās vai citas Eiropas valsts amerikānizāciju; parasti šī amerikānizācija saīstīta ar politiskās un ekonomiskās neatkarības zaudēšanu, ar amerikāņu precēm veīkaloš, ar amerikāņu ministriem valdības krēslos, ar cenu pieaugumu un ar bezdarba pieaugumu. Zviedrija, kas ir pievienojusies Maršala plānam, nebija karā izpostīta un nelūdzās pēc saīsas labības. Amerikāņu «palīdzība» zviedriem nozīmē zināmu kuģniecības

pavājināšanos, zināmu dezorganizāciju ārējā tirdzniecībā un zināma daudzuma amerikāņu klabūtūni, kuru funkcijas grūti precīzi noteikt. Zviedrijas amerikānizācija vairāk izpaudusies garīgā plāksnē, un visskaidrāk tā redzama zviedru presē raksturā, biezo avīžu formā un saturā.

Pirms divdesmit gadiem, izbraukājis Zviedriju, es rakstīju: «Pieņēmusi Amerikas tehniku, Zviedrija nostājas pret obligātu tās dievināšanu. Tas ir vai nu sākums pretsparam, vai arī pus-pamirušā Eiropas locekļa pēdējās spazmas, pretošanās pēc inerces». Kopš tā laika daudz kas mainījies: Amerikai izdevies iejaukties daudzu zviedru sadzīvē, tikumos, domās. Agrāk zviedru avīzes piepildīja nopietni raksti; tagad tajās pārsvarā isie sensacionāle amerikāņu aģenturu ziņojumi; daudzās avīzēs divas lappuses aizņem mulķīgie zīmējumi «komiks», tieši tā kā Amerikā. Šīs avīzes ne tikai krāpj, tās apstulbo.

Frederiks Zollo-Kīri ir visā pasaulē pazīstams zinātnieks, Nobela premijas laureats. Kad pirms piecpadsmīti gadiem viņš bija iebraucis Stokholmā, viņu godināja visi zviedri, visas avīzes viņam veltīja rakstus. Tad zviedru presē vēl varēja saukt par zviedrisku. Tagad, ar retiem izņēmumiem, zviedru avīzes neuzskatīja par vajadzīgu pat pieminēt Zollo-Kīri atbraukšanu uz Stokholmā. Pilnīgi skaidrs, ka tas nav noticis zinātnieka dēļ; viņš nav mainījies, mainījies zviedru prese. Tā tagad ziņo vienīgi to, kas izdevīgi Aīzatlantijas veikalniekiem, bet tā kā Zollo-Kīri līdzdalība miera piekritēju kustībā šiem veikalniekiem nav izdevīga, tad Zviedrijas sīkmanīgie garīgie diktatori noslēpj saviem līdzpilsotiem Zollo-Kīri atbraukšanu. Tāpat viņi centās noslēpt Pastāvīgās komitejas sesijas darbu, bet beigu beigās, piespiesti īerunāties, meloja pēc savu amerikāņu koleģu parauga.

Zviedru preses īeremēns (te nerunāja par dažām progresīvām avīzēm, kurām diemžēl ir maza tirāža) ir ārkārtīgi

zems. «Dagens Nyheter» izdomājumi par Padomju Savienību pārspeļ Oklahomas vai Teksasas žurnālistu fantāziju. Par zviedriem nevajaga spriest pēc zviedru preses, jo tad radīsies briesmīgs priekšstats, ka šī Eiropas nomale kļuvusi par dziļu Amerikas nomali. Es negribu runāt katliem vārdiem, minēšu dažus jautājumus, kurus uzstādīja ievērojami zviedru žurnālisti, lielā avīžu kultūras un literatūras nodalu vadītāji.

Viena žurnālists man jautāja, vai padomju literatūrā ir bijuši dzejnieki un rakstnieki, kas radījuši jaunu dzejas vai prozas formu. Saklausījis no manis Majakovska vārdu, viņš pārtaujāja, pierakstīja un pēc tam jautāja: «Ko tad tagad raksta šis Majakovskis?» Es atkārtoju — manā priekšā bija nevis sīks reportieris, bet lielas avīzes «M. P.» literatūras nodaļas vadītājs. «Tagad viņš nekā neraksta», — es atbildēju. Žurnālists precīgi pasmīnēja: «Tātad jūs atzīstat, ka tagad viņš nevar nekā rakstīt?»

Cits žurnālists man jautāja par rakstniekiem novatoriem. Kad es palūdzu viņu precīzēt, ko tieši viņš saprot ar vārdu «novators», viņš man atbildēja: «Novators — tas nozīmē egocentriķis».

Trešais žurnālists jautāja: «Vai Padomju Savienībā ar tuberkulozi slimīem vecākiem ir sīmi bērni?» Uzziņājis, ka ir, viņš teica: «Tātad jūs atzīstat, ka iedzimtība pastāv?» Tā šis lielas socialdemokrātu avīzes kultūras nodaļas vadītājs stādījis priekšā diskusiju par bioloģijas jautājumiem.

Agrāk zviedri daudz lasīja. Tagad grāmatu vietā — kino, Holīvudas filmas, un no šējienes izriet noziegumu skaīta pieaugums valstī, kura bija slavēna ar savu godīgumu. No šējienes izriet tikumu pagrīmsāna. Zviedrija bija raksturīga ar helu piekādīgumu, dzārkārt ceremonīalitāti, un šis īpašības ir saglabājušās, sevišķi zemnieku vidū. Bet lielajās pilsētās bieži var sastapt nepieklājīgus, izladusos jauniešus, kas apģērbti pēc Misisipi modes un spējīgi uz minētājam štatam piemītošo mezonīgumu. Lielas Stokholmas viesnīcas, kurā bija apmeties Zollo-Kīri, īpašnieks izlika slavēno zināt-

nieku, tiklīdz uzzināja, ka viņš piedalās miera piekritēju organizācijā.

Grāmatas maksā ļoti dārgi. Mana romana «Vētra» tulkojums maksā 36 kronas — dārgāk nekā pāris zābaku. Jaunas grāmataš, gandrīz nepārdod. Četrus gadus pēc grāmatas iznāksanas sarīko tās izpārdošanu. Tai pašā laikā avīzes auzdina amerikānisku gumi par jaunumiem, un jauns zviedrs policejisku romanu, lēt: un tikko iespīestu, vērtē augstāk par nopietnu, četrus gadus noliktavā nogulējušu grāmatu. «Reader's Digest», šīs amerikānisku neīdzību un melu universalveikāls, zviedru valodā iznāk lielā tirāžā un tāpat sekme darbīgās, vienkāršās un godīgās zemes mezonīkošanu.

Es uzturējos Zviedrijā mazāk nekā divas nedēļas, un kaut arī pazīstu šo zemi, neiederšinos aprakstīt tās dzīvi, ekonomiku, tās bēdas un priekus. Es apstājos tikai pie vienas uzkrītošas īpašības: pie tā, kā saujiņa ārzemnieku ar avīžu un kino filmu palīdzību sakropļo īpatnēs un talantīgas tautas garīgo seju. Es apstājos pie tā tādēļ, ka Zviedrijas piemērs izskaidro daudz ko tādu, kas attiecas uz virkni citu valstu. Cīņa par mieru nesaraījami saīstīta ar cīņu par kultūru, par tās padziļināšanu un paplašināšanu, par tās nacionālo vaībstu saglabāšanu un par tās tūvināšanu vispārīvēcīskajā kultūrā.

Kaut arī lielās zviedru avīzes centās lasītājiem noslēpt Pastāvīgās komitejas sēdes, daudzi zviedri uzzināja par ārzemju delegātu atbraukšanu un dzīvi interesējas par viņu darbu. Stokholmas burgomīstrs, socialdemokrāts, oficiāli pieņēma sesijas dalībniekus rātsnamā (pēc kam dažas amerikāniskās avīzes prasīja viņa atstādīnāšanu) Stokholmā, Geteborgā, Norčepīngā es sastapu zviedru inteliģences pārstāvjus, rakstniekus, architektus, ārstus, māksliniekus, pedagogus, kuri patiesi grib pievienoties miera piekritēju kustībai. Lielie tautas mītni Stokholmā un Geteborgā parādīja, ka ir ne mazums zviedru, kuri saprot savu atbildību, ir gatavi nosargāt mieru, nepaļaudāties uz ļaimīgu zvaīzīni, Stokholmas un Geteborgas iedzīvotāji man teica, ka viņi neatceras tik kupli apmeklētas uj

STAĻINA PREMIJAS LAUREATS JURIS JUROVSKIS

Iētenitais aktieris, režisors un skatuves pedagogs Latvijas PSR nopelniem bagātais mākslinieks Juris Jurovskis ar tēlojumu filmā «Satikšanās pie Elbas» tagad kļuvis tālu pazīstams un saņemis Padomju Dzimtenes augsto balvu — Staļina premiju.

Juris Jurovskis (Georgs Saruchanovs) ir saulainais Gruzijas dēls, dzimis 1894. g. Ar teatru viņš saistīts kopš 1913. g., kad kā volontieris sāka piedalīties Tifliss krievu teātra izrādēs.

Ievērojamie režisori A. Tuganovs un K. Mardžanovs, kas abi savā laikā darbojušies arī Rīgā, bija J. Jurovskis pirmie skolotāji. Kļuvis par aktieri, viņš aizgāja uz Jekaterinburgas (tagadējās Sverdlovskas) teatru un pēc tam strādāja vairākos labākajos dienvidkrievijas teātros — Roštovā, Odesā un Čarkovā, kur bija spēcīgas trupas ar labiem māksliniekiem. Tā, piemēram, Čarkovā, ko toreiz uzskatīja par pirmo krievijas provinces teātra pilsētu, vienā laikā ar J. Jurovski strādāja S. Kuzņecovs, vēlāk tik populārais Maskavas Mazā teātra aktieris un KPFSR tautas skatuves mākslinieks Čarkovas teātri tolaik vadīja N. Sineļnikovs, kura vārdam ir spoža skana krievu teātra vēsturē. Odesā uz J. Jurovskā attīstību lielu ietekmi atstāja režisors N. Sobolščikovs-Samarins, vēlākais KPFSR tautas skatuves mākslinieks.

Rīgā J. Jurovskis ierodas 1924. gadā, un visa viņa turpmākā darbība norisināsies Latvijā.

Darbs Rīgas Krievu teātri toreiz bija grūts. Parasti ik nedēļu bija kāda pirmizrāde, un dažu sezonu J. Jurovskis dabūja iestudēt pat 24 lielas lomas (visā skatuves darbības laikā viņš nāvējis pāri par 500 lomām).

1925. gadā pie ievērojamā skatuves mākslinieka ieradās grupa teātra studijas audzēkņu un lūdza to kļūt par viņu vadītāju skatuves mākslā. Tā pirms 25 gadiem sākās J. Jurovskā ilgais un auglīgais pedagoga darbs, ko viņš nepārtraukti turpina vēl šodien, būdamis Valsts Teātra institūta docents.

Kopš 1926. gada J. Jurovskis darbojās arī par režisoru latviešu teātros — 8 gadus Strādnieku teātri, 2 gadus tagadējā Akademiskajā Dramas teātri, Operas un Baleta teātri, bez tam viņš vadīja dažus inscenējumus arī Liepājas, Jelgavas un Daugavpils teātri. Viņš kļuva par daudzu jaunu aktieru audzinātāju, J. Jurovskā vadībā veidojušies tēdi mākslinieki kā E. Zīle, L. Smiļš, H. Vazdiķis, O. Starke-Stendere u. c.

J. Jurovskis bija pirmais krievu režisors, kas ilgus gadus strādāja latviešu teātri un palīdzēja tani dziļāk ieviest realistisko skatuves mākslas metodi, ko līdz augstai pilnībai izkopis krievu teātris. Ar savu darbību J. Jurovskis palīdzēja stiprināt latviešu un krievu teātra mākslas sakarus, kam bija jau ievērojamās tradīcijas, bet ko apdraudēja tautai naidī-

gais buržuaziskās Latvijas režims. J. Jurovskis bija arī pirmais režisors, kas tolaik, neskatoties uz visiem šķēršļiem, iestudēja latviešu teātri veselu rindu padomju lugu — N. Pogodina, V. Romašova, V. Katajeva u. c. autoru darbus. Režisora darbs uz laiku laikiem nodrošinājis J. Jurovskim ievērojamu vietu latviešu teātra vēsturē.

Savukārt Rīgas krievu teātri J. Jurovskis bija pirmais režisors, kas iestudēja krievu valodā vairākas latviešu lugas (Uzuni, Pazudušo dēlu, Skroderdiena, Silmačos, Svētuku Skanāle), pats tēlojams Edgaru, Krustiņu un Oskaru Kosu.

Padomju iekārta pavēra Latvijas teātriem nekad vēl nebijušas attīstības iespējas un nosprauda skatuves mākslai cildenus sabiedriskus uzdevumus. Skatuves māksliniekiem padomju iekārta nodrošināja visas darba un attīstības iespējas. Arī J. Jurovskā jaunradē sākas jauns, panākumiem vībagātāks posms. Ar kvēlu padomju patriota sirdi un neizsīkstošu enerģiju veicdams savu darbu, viņš nenoliedzami ir viena no redzamākajām personībām Padomju Latvijas mākslas dzīvē. Kā aktieris viņš pēdējos gados uz Valsts Krievu dramā teātra skatuves veidojis spilgtus, dziļi tvērtus tēlus padomju lugu un klasiskajā repertuārā, piemēram, Godunu B. Lavrenova «Lūzumā», Pirogovu J. Germana «Māsās», Poležajevu L. Rachmanova «Nemierīgajā vecumā», Skrobotovu M. Gorkija «Ienaidniekos», Astrovu A. Čehova «Tēvocī Vanā». Patlaban viņš veic vienu no visatbildīgākajiem uzdevumiem, kāds vien padomju aktierim var būt, — spēlē J. V. Staļina lomu V. Višņevskā lugā «Neaizmirstamais 1919.», uzvedumā Valsts Krievu dramā teātri.

Padomju laikā J. Jurovskim radusies arī iespēja pievērsties kino mākslai: viņa pirmā loma bija prof. Oto Dītricha filmā «Satikšanās pie Elbas». Ar lielu vienkāršību un ļoti patiesi J. Jurovskis šīnī lomā parādīja sirmu, godīgu vācu zinātnieku, kas, atvērtam acīm raudzīdamies dzīvē, atraisās no pagātnes ietekmes un kļuvis par drosmīgu līdzdalībnieku Vācijas demokrātizācijā. Par Dītricha lomu J. Jurovskim arī piešķirta Staļina premija.

J. Jurovskā darbs kino nozarē turpinās. Patlaban viņš beidzis filmēties jau otrā lomā, kurā viņš tēlo krievu aviācijas tēvu profesoru Zukovski V. Pudovkina inscenētajā filmā «Zukovskis». Filmu, cerams, jau drīzumā redzēsīm uz ekrāna.

Savu dzimto Gruziju J. Jurovskis nav vairs redzējis kopš jaunības. Padomju Latvija viņam kļuvusi par otru dzimteni, kuras socialistiskā, kultūras veidošanās viņš iekļāvies ar visu sirdsdedzi. Padomju ļaudis prot cienīt savus māksliniekus, kuru māksla ir nesavtīgs un aparģots kalpojums tautai. Tāda ir arī J. Jurovskā, īsta padomju mākslinieka, jaunrade.

K. Kundz'ņš

savilņojuma pilnas sanāksmes. Ledus ir ļauts, un tagad no miera piekritēju zviedru nacionālās komitejas atkarīgs, vai tā prasīs organizēt atomnieku satraukto zviedru jūtas, gribu.

Pastāvīgās komitejas trešās sesijas pieņemtie svarīgie lēmumi palīdzēs it visur paplašināt miera piekritēju kustību. Tie palīdzēs izkliegt amerikāņu un amerikāniskās preses melnīgos apgalvojumus, ka miera piekritēju kustība it kā apvienojot vienas ideoloģijas cilvēkus un kalpojot vienas lielvalsts vai vienas lielvalstu grupas interesēm. Tā kā es runāju par Zviedriju, jautāšu: kurš godīgs zviedris neaparakstīs prasību par atomu ieroču bezierunu aizliegumu un par tās valsts vadītāju izsūdzināšanu, par kara noziedzniekiem, kuru pirmā iedrošināsies pielietot šo ieroci? Bet es domāju, ka arī citās valstīs tādā prasībā sagādās daudz vairāk piekritēju nekā pretinieku, Amerikāņu delegātiem, kuri piedalījies trešās sesijas darbā, protams, nāksies pārvarēt ne mazums šķēršļu, bet arī vai vēlū patiesība aizsienēs arī caurmēra amerikāni, kuram automobilu sacīkstes noteikti patīk labāk par brunošanās sacensību un futbola maču — par launo spēli ar bumbām vai superbumbām.

Viņā pasaulē aug satraukums par amerikāņu veikalniekiem, kur' em tur daudzi dzīvība vai nēve ir tikai skaitlī bilancēs, gadskārtējo dividendu pieaugumi. Šie veikalnieki neslēpi savu nicināšonu par Eiropas lielajām un slavenajām tautām. Es atļaušos to ilustrēt ar nelielu notikumu. Franču parlaments, kas parasti ir pakļausīgs visos Amerikāņu skarošos jautājumos, nesen atteicās atļaut dažiem amerikāņu veikalniekiem izgatavot bēdīgi slavenu dzērienu «koka-kola», kuru, līdztekus nelāgajai garšai, raksturo spēja saindēt cilvēka organismu. Amerikāņu avīzē «Daily Mirror» raksta: «Pilnīgi ekaidrs, ka franči ir cilvēki bez rakstura un bez patiecības jūtām. Vini jau sāks runāt par to, kā saelabot neitralitāti pārdomājā karā. Kaut gan vini būtu tikusi izpostīti, ja mēs viņiem nenalīdzētu ar Maršala p'ānu. Kas attiecas uz franču attieksmēm pret «koka-

kola» pārdošanu, tad tas ir izdarīts tādēļ, lai grautu amerikāņu tirzniecību... Šie ļaudis naudu ņem, kad viņiem to dod, bet par kaut ko maksāt nevēlas». Džordžijas štata deputāts Pristona kungs parlamentā paziņoja: «Koka-kola» atnesis frančiem labumu — no tā viņiem nāks labas atraugas». Visg tas, protams, ir sīkums, salīdzinot ar cilvēka galu, ko amerikāņu veikalnieki domā piekostat pie sava «koka-kola», bet šie sīkumi ir pietiekami pamatoši. Ja nekaunas kļuvsuši zvēri, tad zvēri kļuvsuši nekaunīgi, un visai pasaulē nāk atrauga, no šo pārmērīgi izlaidušos kongresmen runām.

Kamēr vien cenšas pārdot «koka-kolu», citi nodarbojas ar lielākiem veikalnieku. Satrakotie veikalnieki reklamē udeņraža bumbu un satraukumā runā, ka šī superbumba esot spējīga ne tikai iznīcināt miljoniem cilvēku, bet pat izmainīt gada laiku gaitu un saīsināt diennakti. Tas atgādina gan Veļa utopiskos romānus, gan badā nonākušo cilvēkēdāju murgus. Bet tas tomēr saistīts ar «biznesu» — ar saujinas plātīgu cilvēku veikaliem un veikaliņiem.

Tai pašā dienā, kad miera piekritēji — visu valstu pārstāvi — apsprieda, kā novērst karu un nodibināt vienprātību staro tautām. Ačesona kungs teica vēl vienu kareivīgu runu. Viņš sacīja: «Mēs varam sasniegt savus mērķus vienīgi, balstoties uz spēku». Viena ko'eiga Džonsona kungs tai pašā laikā pasūleli paziņoja, ka «amerikāņu armija apguvusī kim'škos, bakterioloģiskos un atomu ierocius».

Nepieciešams, lai miera piekritēji darītu galu šai pretīgajai un bīstamajai spēlei. Kustībai, kura jau apvieno simtiem miljoni cilvēku, jāpaplašinās un jāpieaug. Tagad mēs ļabi zinām, ka ne diplomātiem, ne juristiem neizdosies nomierināt satrakotos kanibalus. To sēji izdarīt vienīgi apvienojušās, savā mīermīlībā bargas, mierīgas un nesatricināmas tautas, jā, vienīgi tautas spēji pateikt «prietiek», izraut no ārprieto rokām ierocius, kuri var nogalināt miljoniem nevaļīgu cilvēku un nodarīt visai cilvēces kultural vislielākos zaudējumus.

6. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā notika paplašināta kritikas komisijas sēde. Dienas kārtībā bija žurnāla «Karogs» 1949. gada otrā pusgada un šī gada pirmo burtnicu iztirzājums. Par dzeju referēja J. Vanags, prozu — J. Grants un kritiku A. Grigulis. Sēdi atklāja un ievadvārdus teica tautas rakstnieks Andrejs Upiis.

Jūlijs Vanags runāja par «Karoga» dzejas nodaļas tematiku un kvalitāti. Referents atzīmēja, ka «Karoga» dzejas nodaļa visai plaša un daudzpusīga, tajā publicējusies gan vidējās paaudzes, gan jaunie dzejnieki.

Dzejnieki plaši atsaukušies kolchozu temai. Pietiekami daudz rakstīti arī par Tēvijas kara un partizanu cīņām. Par pēdējo temu parādījies pat lielais liriskais darbs — Pētera Sila poema «Nemirstība». Bet no redakcijas uzmanības loka gandrīz pavisam izslīdējušas industriālā un celtniecības tema. Maz uzmanības vēltis arī jaunatnei un starptautiskajiem jautājumiem. Starptautiskā tematikā redakcija izslīdējusies pa lielākai daļai ar tulkojumiem.

Runājot par dzejas kvalitāti, referents atzīmēja vairākus nopietnus trūkumus. Kā jaunie autori, tā bieži vien arī vecākie dzejnieki nespēj pārvarēt formas grūtības un iet pa mazākās pretestības ceļu; līdz ar to, protams, arī rezultāti nevar apmierināt. To J. Vanags atzīmēja arī uz P. Sila poemi «Nemirstība», kuru publicējot redakcijā vajadzējis pietēt ar stingrāku mērauklu.

Labs dzejolis ir J. Plauža «Dziesma par jauno mežu». Dzejnieks parādījis, cik spēcīgi uz lasītāju iedarbojas izcili nozīmīga padomju dzīves tema, ja tā izteikta spožā formā. Ar lielāku nopietnību vajadzēja pietēt tulkojumiem.

Padomju Rakstnieku Savienība

Tie dažviet pasausi un patālu no oriģināla.

Referatā par prozu Jānis Grants sīkāk iztirzāja atsevišķus «Karoga» ievietotus stāstus un noveles. Apjomā lielākais darbs pērnajā gadā ir bijis Annas Brodeles stāsts «Martas dienas grāmata». Autore izvēlējusies vajadzīgu un interesantu temu — vienkāršas darba sievietes garīgo izaugsmi buržuaziskās iekārtās apstākļos, Martas tēls visumā izdevies un uzzīmēts diezgan spilgti. Realistisks ir arī laikmeta, tāpat arī revolucionāru dzīves un cīņas zīmējums cietumā. Tomēr stāstam piemīt arī trūkumi. Vietvietām tas ir nepārlicieņošs un sadomāts. Stāstā ir diezgan daudz neizstrādātu vietu. Nereti autore vairāk apraksta un stāsta, mazāk rāda savus varonus darbībā. Nepareizi stāsts nosaukts arī par dienas grāmatu; virsraksts neatbilst formai.

Spēcīgs stāsts ir Viļa Lāča «Visi cilvēki ir labi». V. Kalpiņa «Jancim taisnība» applicina autora dotības mākslas prozā. Tikai varēja vēlēties daudz lielāku gleznainību un tēlainību. Zanis Grīva savai novelei «Kole uzvarētājs» izvēlējis saistošu sižetu. Dzīvošs tēlos autore parādījis padomju ļaužu morāli, viņu psiholoģiju un darbu. Tomēr varēja vēlēties labāku stilu. Pārmērus redakcija pelna par Jāņa Niedres stāsta «Studente Rasma» ievietošanu tādā veidā, kā tas uzrakstīts.

Maz panākumu redakcijai bijis arī tēlojumiem un aprakstiem. Tie reizēm pat zem vidējā līmeņa. Turklāt to tematika pārāk vienmūla. Gandrīz visi autori stāsta par kolektīvizācijas kustī-

bas sākumu un kolchozu organizēšanās periodu, bet vajadzēja parādīt, ka dzīve aizgājusi daudz tālāk.

Plaši un vispusīgi «Karoga» kritikas nodaļas novērtējumu deva A. Grigulis. Pārskatot «Karoga» ievietotos kritiskos rakstus, jākonstatē, ka tiem par lielāki daļai gadījuma raksturs. Daudzi svarīgi notikumi literatūrā palikuši neatspoguļoti. Piemēram, par Vissavienības rakstnieku savienības valdes XIII plēnumu šo to uzzinām tikai no tā, ka šis izcilais notikums pieminēts V. Vasara rakstā. Tāpat nav tikusi pacelta nevienu lielāka literatūras problēma, par kurām pērn, kā arī šogad diezgan daudz ticis runāts lielajos krievu žurnālos. Kritiskie raksti pa lielākai daļai ir īsas recenzijas. Tas nebūtu nekāds pārmetums, jo īsās grāmatu recenzijas ir vajadzīgas, bet noteikti jāvēlas, lai katrā burtnicā būtu arī viens līdz divi plašāki raksti par literatūras, problemām. Kā labu paraugu referents teica Leningradas žurnāla «Zvezda» izkārtojumu. Protams, te nav vainojama vienīgi redakcija, bet arī viss rakstnieku kolektīvs, tāpat zema mūsu kritikas kultūras līmenis. Kritiskajos rakstos un recenzijās daudz pavisābu un līdz galam neizdomātu lietu.

Referatam sekoja debātes. Vairāki sanāksmes dalībnieki kritizēja Jūlija Vanaga un Jāņa Granta referātus. Runātāji atzina, ka tie, īpaši J. Vanaga referāts, bijuši pavisā sagatavoti. Sanāksme vispār nebija pietiekami labi organizēta un nav devusi to, ko varēja prasīt.

Noslēgumā žurnāla «Karogs» atbildīgais redaktors A. Balodis teica, ka redakcija nems vērā visus lietišķos norādījumus un realizēs tos turpmākajā darbā.

SLEPENĀIS KARŠ

LPSR Valsts Dailes teātri

VIJA ROBEŽNIECE

V. Mičailova un L. Samoilova luga «Slepenais karš», kuru nesen iestudējis Dailes teātris, risina politiskās modrības temu. Kapitalistiskās valstīs izmanto visus līdzekļus, lai izspiegotu un grautu no iekšienes tautas demokrātijas valstīs un Padomju Savienību. Bet visi viņu slepenie plāni, viņu nelietīgie nodomi ir lemti iznīcībai. Par to skaidru liecību dod atomskoto diversantu un ar diplomātu dokumentiem apģadāto spiegu prāvas tautas demokrātijas valstīs. Tautas ir modras. Tādēļ imperialistisko aģentu nekritrais darbs nevar zelt.

«Slepenais karš» ir aktuāla luga, kas parāda mūsu drošības organu darbu visas tautas labā.

Maskavā dzīvo inženieris Tumanovs. Institūta darba biedri viņā cieni nopietnu inženieri. Tuvākajās dienās jābūt pilnīgi pabeigtam Tumanova konstruējam aparatam, kas radikāli atvieglos dabas bagātību atrašanu. Būs teikts jauns vārds zinātnē. Bet te pēkšņi inženieris nošaujas. Kāpēc? Kādi iemesli viņu uz to pamudinājuši? Lieta par inženiera nāvi nonāk Valsts drošības ministrijā. Pašnāvības iemeslu atrašana ir pamats, uz kura būvēta luga intriga. Tumanova dokumenti un projekti pilnīgi kārtībā. Doma, ka pašnāvība būtu izdarīta romantisku iemeslu dēļ, arī atkrita. Sarunās ar Tumanova darba biedriem, ar sievieti, kas viņu mīlējusi, atklājas mirušā inženiera egoisms un karjerisms. Drošības ministrijas darbinieki noskaidro, ka par jaunizgudrojumu interesējās kādas ārvalsts aģenti. Izrādās, ka tas nav bijis Tumanova izgudrojums, bet viņš to nozadzis kādam Tēvijas karā pazudušam inženierim. Vēlāk kļuvs zināms, ka šis inženieris ir dzīvs. Pateicoties Valsts drošības ministrijas darbinieku operatīvībai, pazudušo inženieri izdodās izraut no amerikāņu ķētnām. Uzvar padomju cilvēki.

Autori vēlējusies risināt interesantu un svarīgu problēmu, tomēr nav pratuši to izdarīt līdz galam, visā dziļumā. Luga netrūkst nepārlicieņošu momentu. Lūk, daži piemēri. Cilvēks, kas mēķējies pazudušā inženiera dokumentus, ir ārzemnieks, un to sēcina no tā, ka šoferim dzeramnaudās vietā rokā iespiesta aizsākta cigarešu paciņa! Ne ar ko nepamatots ir arī Lavrova pēkšņais apģalvojums, kas pazudušais inženieris ir dzīvs. Luga pamatintriga — inženiera Tumanova pašnāvības iemeslu atklāšana tā arī paliek neatrisināta.

Visu vainu par Tumanova noziegumu autori mēģina uzvēlt viņā mātēi. Valsts drošības ministrijas nodaļas priekšnieks Lavrovs tā arī pasaka: vecākiem jāatbild par saviem bērniem. Nevienš nedomā nolēgt lielo nozīmi, kāda bērnu audzināšanā ir mātēi. Ar savu pareizo vai nepareizo audzināšanu viņa lielā mērā nosaka, kādas īpašības būs nākamā cilvēka rakstūrā. Bet nevar ignorēt otru, ne mazāk svarīgu faktoru, kas noteic mūsu bērnu attīstību. Tā ir padomju skola, pionieru organizācija, komjauatne, apkārtējā sabiedrība. Var jau gadties, ka kaut kādu iemeslu dēļ bērns palicis ārpus šo organizāciju redzē loka. Bet mums nav ne tādu rūpnieku, nedz institutu, kur jauns inženieris, kurš

tikko uzsāk patstāvīgas darba gaitas, paliktu ārpus partijas organizācijas uzmanības loka. Un ja cilvēks vairākus gadus var staigāt ar zagtu izgudrojumu un izlikties, ka strādā pie tā, tad te saskatāms nekas cits, kā apkārtējo cilvēku politisks aklums. Sēit ne tik daudz vietā melodramatiski pārmest mātēi par viņas «trīsdesmit gadus vecā bērniņa palaidināšanu», bet gan saukt pie atbildības iestādes vadītāju, kura paspārnē tādš nelietis ir varējis izveidoties.

Tiesī tāpēc, ka interesanti iecerētajā, bet vēl ne līdz galam izveidotajā lugā ir savi trūkumi, teātrim vajadzēja pielikt visas pūles, lai autoru kļūmes labotu, lai izceltu pozitīvās vērtības. Luga režisors ir PSRS tautas mākslinieks, Staļina premijas laureats Eduards Smilģis, režisora asistents — Arturs Dimīters. Galvenajos vilcienos viņu darbs apmierina, bet ir arī trūkumi. Tā pilnīgi neizdevusies ir aina amerikāņu okupācijas zonā Viņē. Te autori parāda, kā sabrūk amerikāņu izlūkošanas dienesta plāni; parāda, ka nekādi draudi, nekāda šantaža nespēj salauzt padomju cilvēku. Mūsu acu priekšā paceļas padomju cilvēks visā augumā. Un tādēļ nesaprotami, kādēļ režisoram ievajadzējis rādīt šo ainu tik grotesku. Attēlojot nopietno darbu, ko veic Valsts drošības ministrijas darbinieki, teātris nonāk pretrunā pats ar sevi. Par tādiem dziednā raustāmiem vīentiesiem un večiem, kādus redzam Dailes teātra uzvedumā, nebūtu sevišķi daudz ko uztraukties. Mūsu ienaidnieki ir viltīgi, un jo vairāk mēs viņu aģentus atmaskojam, jo tie kļuvs negēļgāki. Grūti noticēt, ka kapitalistam — «vecājam vīram», kā to apzīmē autori, būtu pieticis spēka pārklūt pāri okeānam. Tādš kroplis, kādu rāda Evalds Valters, tikko no gultas var izrāpties. Nepārtrauktā kāju ceļšana ar rokām novērs skatītāju uzmanību no galvenā. Tāpat arī sagūstīta padomju inženiera atbildīgās lomas tēlotāja — cilvēka bez pases — izvēle nav bijusi laimīga, jo Jānim Mencam šī loma nav bijusi pa spēkam. Jāņa Mencas tēlotais inženieris ir pārāk retorisks, viņš neatsedz padomju cilvēka cildenumu, viņa tēlojums ir vairāk ārēji skaļš, bez iekšējā pārdzīvojuma atklāsmes.

Lugā rādītās trīs čekistu paaudzes: Valsts drošības ministrijas nodaļas vadītājs Lavrovs, operatīvās darbinieks Minajevs un Minajeva palīgs Bistrovs.

Galvenais smagums gulstas uz operatīvā darbinieka Minajeva pleciem. Tā ir grūta loma, jo Minajevs gandrīz visu laiku pavada kabinetā pie galda, pieņemdams un iztaujādams cilvēkus. Rūdolfs Kreicums rādā istu čekistu, kas visus spēkus atdod svarīgāam valsts darbam. Viņa radītajam tēlam ir daudz gaišu un siltu krāsu.

Minajeva palīgs Bistrovs ir jauns cilvēks ar jaunbālā piemīlošu sparū un deģsmi. Tādu Bistrovu tēlo Hermanis Vazdiķis. Rakstura straujūmam cauri skan darba entuziasms, un skatītājs jūt, ka dienās Bistrovš kļūs lielisks darbinieks.

Mazāk apmierina nopelniem bagātā skatuves mākslinieka, Staļina premijas laureata Artura Filipsona izveidotais Lavrovs. No aktiera, kas radījis daudzus mākslinieciski augstvērtīgus tēlus, varēja gaidīt daudz spilgtāku sniegumu. Lavrovs ir no vecās čekistu gvardes. Visu savu dzīvi viņš atdevīis cīņai par to, lai darba ļaudis varētu mierīgi strādāt un celt komunismu. Bet A. Filipsona radītais Lavrovs staigā kā svina pielietiem locekļiem. Smags nogurums jūtams viņa kustībās, miegainība un brīžiem pat apātija pavīd puspievērtājos acīs. Tikai atsevišķās vietās viņš it kā atstomas, un tad iemirdzas aktiera meistariņa.

Pirmā, kas pavē priekškaru Tumanova noslēgtajai dzīvei, ir konservatorijas studentē Rodionova, kura vēl nesen viņu mīlējusi. Bet, redzēdama, ka Tumanova uzskati par dzīvi ir pavisam nepieņemami, viņa to atstāj. Nopelniem bagātā skatuves māksliniece, Staļina premijas laureate Milda Klētniece nākamo muzikā parāda interesanti. Ja Klētniece atmetu skarbumu un sausumu, kas vietām pavīd bez vajadzības, konservatoristes tēls kļūtu vēl pievilcīgāks un iespaidīgāks.

Drošības iestāžu darbs nav iedomājams bez ciešās sadarbības ar tautu. Šos vienkāršās tautas pārstāvjus rāda šoferis Šibanovs (Pēteris Vasaraudzijs), papirusu pārdevējs tēvocis Miša (Atis Krauklis), rakstnieks Zaičikovs (Valentīns Skulme), pensionēta vecāte Svetlova (Benita Ozoliņa) un pārdevēja Velkina (Vilma Lasmane). Režija kopā ar aktieriem katram šim tēlam meklējusi sulīgas krāsas. Vienkāršs cilvēks ir tēvocis Miša. No visas sirds viņam zēl, ka nevar pietiekami izsmelti atbildēt uz Minajeva jautājumiem. Tēls Atim Krauklim izdevies ļoti labi. Benita Ozoliņa Svetlovu izveidojusi par možu vecmāmiņu, kas bezgala mīl cilvēkus un puķes, Ainas, kurās aktīves piedalās, pieder pie interesantākajām izrādēs.

Bez cenzdamās pēc krāsainības, dažu aktierus režija novādījusi nepareizi virzienā. Padomju cilvēkam raksturīga vienkāršība, bet ne vientiesība. Vientiesīgums, garīga aprobežotība ieskansa kā Velkina, tā šofera Šibanova tēls. Pat rakstniekam Zaičikovam, kuru samērā īpatnēji iecerējis jaunais aktieris Valentīns Skulme, dažbrīd pavīd cauri šī aprobežotība un kaut kāda divaina ākstība. Uz skatuves it kā novilkta garīga robeža starp Valsts drošības ministrijas darbiniekiem un pārējiem personāžiem. Tādu robežu nav un nevar būt.

Spilgts tēls ir Almas Ābeles radītā Tumanova. Tā ir kapitalistisko laiku «drumstaļa» mūsu sabiedrībā. Vairāk nekā trīsdesmit gadus viņa nodzīvojusi kā zem stikla. Visa dzīve tā pagājusi garām nemanīta, un tādēļ arī viņa pati palikusi ārpus dzīves. Ar savu valdonīgu raksturu viņa sagādājusi savu dēlu un ir līdzvainīga tā noziegumā un nāvē. Alma Ābele, kā parasti, šo lomu rūpīgi izstrādājusi.

Lugā, kā jau minējām, ir atsevišķi trūkumi, un nemotīvātas vietas, tomēr režisors daļu varēja labot. Dailes teātris šoreiz gājis vieglākās pretestības ceļu. Rezultātā «Slepenā kara» uzvedums nepieder labākajam, ko teātris sniedzis šai sezonā.

Cēsu rajona koru kopmēģinājums rajona virsdiriģenta A. Krastiņa vadībā

K. Rakes uzņ.

Dziesmu svētku repertuara dejas

RUCAVIETIS
Latviešu tautas dejas

I-2x; III-2x; V-2x; VII-2x.

Novietojums. Astonpāru grupa.

Izpildījums.

Pirmais gājiens

I. 1.—8. t. x2. Sadevušies rokās, dejojāji izveido dārzīnu un griež to 16 gājiena soliņiem pa labi, pēc tam, muzikai atkārtoties — pa kreisi. (1 taktis 1. solis akcentējams ar gājvi un kāju).

II. 9.—12. t. x4. Pirmie un trešie pāri sadodas latv. dejas rākuma aptvērēnā, dejojami polku viens otram pretī, mainās vietām, kas veicams 4 taktis.

Muzikai atkārtoties, pāri atgriežas savās vietās, tikai tagad polka dejo nevis pa labi, bet pa kreisi. Dejojot garām, pāri griež ceļu pa labi. Otrie un ceturtie pāri stāv mierā.

Iepriekš aprakstītā figūra otriem un ceturtajiem pāriem. Pirmie un trešie pāri stāv mierā.

Otrais gājiens

III. 1.—8. t. x2. Puīši centrā sadodas kreisajās rokās, labās paceltas plecu augstumā, dejo palēciena soli 8 taktis pa labi, pēc tam pa kreisi un atpakaļ pie savām meitām. Meitas stāv mierīgi, rokās sānos. Puīši cāk dejojot ar kreiso kāju.

IV. 9.—12. t. x4. Atkārtojas 1. gājiena otrā daļa.

Trešais gājiens

V. 1.—8. t. x2. Meitas palēciena soli dodas uz centru, sadodas labajās uz augšu paceltajās rokās, kreisās sānos. Dejo palēciena soli 8 taktis pa kreisi,

taid sadodas labajās rokās un dejo 8 taktis pa labi. Puīši stāv mierā, rokās uz krūtim sakrustotas.

VI. 9.—12. t. x4. Atkārtojas 1. gājiena otrā daļa.

Ceturtais gājiens

VII. 1.—8. t. x2. Pirmie un otrie pāri sadodas dārzīnā, tāpat otrā dārzīnā sadodas trešie un ceturtie pāri. Sākot ar labo kāju, palēciena soli dejo 8 taktis pa labi. Astotajā taktī atlaiž rokās un strauji apgriežas apkārt uz labo pusī, pēc tam dārzīnā pa kreisi, sākot ar kreiso kāju. Pēdējā taktī atlaiž rokās, apgriežas un atiet savās vietās.

VIII. 9.—12. t. x4. Atkārtojas 1. gājiena otrā daļa.

Piektais gājiens

IX. 13.—20. t. x2. Dubultvija. Šī figūra izpildāma šādi: pāriņieki pagriežas viens pret otru, t. i., puīši dejas ceļa virzienā, bet meitas pretvirzienā, tad pāriņieki sadodas labajos elkonos un puīši ar kreiso, meitas ar labo kāju apdejo ar 4 uzsvērtiem palēciena soļiem viens otram apkārt, pēc tam turpina dejošan; iesāktajā virzienā; sastopoties ar nākošo pretimnācēju, iasadodas kreisajos elkonos utt.

X. 9.—12. t. x2. Kad vija pabeigta, t. i., kad pāriņieki no jauna sastanušies, seko rinka polka latviskā dejas sākuma aptvērēnā pa dejas ceļu, ar ko arī dejas noslēdzas.

DZIESMU SADALĪJUMS

galvenajiem virsdiriģentiem

PADOMJU LATVIJAS OTROS
DZIESMU SVĒTKOS
RĪGĀ, 1950. g.

Latvijas PSR
nopelniem bagātajam mākslas
darbiniekam
prof. Jēk. Mediņam

Jaukta kora dziesmas:
1. A. Aleksandrova — Padomju Savienības himna, 2. A. Liepiņa — Latvijas PSR himna, 3. A. Aleksandrova — Lai Padomju valstij ir slava, 4. Jēk. Mediņa — Kolchozu namdari, 5. E. Melngaila — Tumša naktē, 6. A. Jurjāna — Aiz upītes es' uzaugu.

Bērnu kora dziesmas:
7. Jēk. Mediņa — Varavīksnē tiltu slēja, 8. P. Jurjāna — Stādīju ievīnu, 9. Jēk. Graubiņa — Dzeltens manis kumeliņš, 10. Jēk. Mediņa — Oj chodila divēna, 11. V. Zacharova — Proidut goda.

Latvijas PSR
nopelniem bagātajam mākslas
darbiniekam

L. Vignērām

Jaukta kora dziesmas:
1. A. Liepiņa — Stalinam, 2. A. Murādēli — Nās vāja Stalina vēla, 3. Em. Melngaila — Kāde pārnāksi, bāļēlin, 4. J. Vitola — Gaisma pils, 5. A. Kalniņa — Brīvība, 6. A. Skultes — Darbam slava, 7. A. Novikova — Rodina moja.

Viru kora dziesmas:
8. E. Vignera — Strauja upe, 9. L. Vignera — Kalējini, bāļēlini, 10. M. Gļinkas — Rodina moja.

Latvijas PSR
nopelniem bagātajam mākslas
darbiniekam

J. Ozoliņam

Jaukta kora dziesmas:
1. A. Novikova — Demokrātiskās jaunatnes himna, 2. E. Dārzina — Lauztās priedes, 3. J. Ozoliņa — Zvejnīku dziesma, 4. M. Gubenes — Es uzkānu kalniņā, 5. M. Gļinkas — Slavija, slavija ti Rus moļā, 6. A. Svešņikova — Belaja čeremucha.

Sieviešu kora dziesmas:
7. Tuljkova — Pesnja o Volge, 8. P. Licites — Atgūtā dzimtene, 9. Em. Melngaila — Ozolīti, zemzarīti.

Bērnu kora dziesmas:
10. A. Liepiņa — Meža atbalss, 11. J. Ozoliņa — Brāļi mani lieli vīri, 12. V. Zacharova — Pesnja o Rossii.

Latvijas PSR
nopelniem bagātajam mākslas
darbiniekam

T. Kalniņam

Jaukta kora dziesmas:
1. P. Barisona — Dziesmai šodien liela diena, 2. Jāz. Mediņa — Jaunais laiks, 3. Jāz. Mediņa — Dziesma Rīgai, 4. Em. Melngaila — Jānu vakars, 5. A. Novikova — Vpered molodež, 6. A. Jurjāna — Pūt, vējīni, 7. M. Zariņa — Mugurdancis.

Sieviešu kora dziesmas:
8. Jēk. Mediņa — Ziedi, mana līnu druva, 9. Jāz. Mediņa — Sasistā krūze.

H. Mednim

Jaukta kora dziesmas:
1. J. Ozoliņa — Sveiciens Padomju Latvijai, 2. J. Vitola — Rīgā pīru sirmu zirgu, 3. L. Vignera — Sūplā dziesma, 4. L. Vignera — Caur sīdriba birzi gāju, 5. V. Latošņika — Reve ta stogne Dņipr širokij.

Viru kora dziesmas:
6. A. Skulte — Sodien, 7. Em. Melngaila — Bij man vienas rozēs dēl, 8. J. Vitola — Mana tauta laimdienīte.

ORĶESTRA MUZIKAS DARBU KONKURSA
ZURIJAS KOMISIJAS LĒMUMS

I
Pirmo premiju un vienu otro premiju nepiespriet nevienam no konkurssā iesniegtajiem darbiem.

II
Par labākajiem konkursā iesniegtajiem orķestra muzikas darbiem piespriet šādas premijas:

- 1. otro premiju 4000 rubļu apmērā — Jēkabam Graubiņam par darbu «Ganu deja» tautisko muzikas instrumentu orķestrim;
- 2. trešo premiju 2500 rubļu apmērā — Nikolajam Zolotonosam par darbu «Gājiena maršs» pūtēju orķestrim;
- 3. trešo premiju 2500 rubļu apmērā — Martīnam Jansonam par darbu «Latvju dejas» tautisko muzikas instrumentu orķestrim;

4. trešo premiju 2500 rubļu apmērā — Sergejam Krasnopjorovam par darbu «Diždancis» tautisko muzikas instrumentu orķestrim.

III

Ieteikt izpildīšanai šādus orķestra muzikas darbus:

- 1. tautisko muzikas instrumentu orķestrim — Jēkaba Graubiņa «Sprigulnieku dziesma», Sergeja Krasnopjorova «Kopsaimnieku deja»;
- 2. pūtēju orķestrim — Alfreda Sproga «Sūminājums darba varoņiem», Jēkaba Mediņa «Kolchozu svīta», Indula Kalniņa «Dūdu dancis» un «Vainadzīns»;
- 3. salona orķestrim — Gunara Ordelovska «Polka».

Nākamajā nedēļā

Šodien Universitātes aulā koncerts — lekcija: «Rosiņi, Pučiņi, Verdi». Lektors prof. Jēk. Vitoliņš. Piedalās V. Davidone, M. Fisers, R. Veide, B. Moisejevs. Sākums plkst. 14.

Filharmonijas zālē literārs koncerts «Gribojedovs». Lektors K. Kundziņš. Piedalās LPSR nopelniem bagātais skatuves mākslinieks Staļina premijas laureāts Z. Katlavs, Staļina premijas laureate V. Līne, LPSR nopelniem bagātā skatuves māksliniece M. Jacina, P. Pečerskis. Sākums plkst. 14.

Universitātes aulā demokrātisko valstu tautas dziesmas un operu arijas dziedās KPFSR nopelniem bagātais skatuves mākslinieks, Staļina premijas laureāts M. Aleksandrovičs, simfoniskā orķestra pavadijums. Dirģents Turkeniņas PSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks S. Orļanskis. Sākums plkst. 20.

10. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā prozas sekcijā sanāksme. Iztirzās E. Viļka štāstu krājumu «Cilvēki ar vienu patiesību». Referents Er. Rūmnieks. Sākums plkst. 17.

Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts Dirģents S. Orļanskis, solists M. Aleksandrovičs. Sākums plkst. 20.

11. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā kritikas komisijas sēde. Iztirzās štāvokli bērnu literatūras kritiķā. Referents V. Vasars. Sākums plkst. 17.

12. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā dejas sekcijas sanāksme. Iztirzās B. Sauliņa un T. Bričkas jauno poemu. Referenti J. Grotš un V. Vasars. Sākums plkst. 17.

Filharmonijas zālē M. Aleksandroviča koncerts. Piedalīsies LPSR nopelniem bagātais skatuves mākslinieks H. Brauns. Sākums plkst. 20.

Ventspīlī Valsts kora koncerts. 13. aprīlī koncertu atkārtos Ugāvē 14. aprīlī — Stendē, 15. aprīlī — Talos, 16. aprīlī — Kandavā.

13. aprīlī Misina bibliotēkā V. Majakovska nāves 20 gadu atceres literāra stunda. Piedalās dziesnieks J. Plaudis. Sākums plkst. 14.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā tulkoļāņu sekcijas sanāksme. Iztirzās N. Dobroļova rakstu izlases tulkojumu. Sākums plkst. 17.

«Cinas» zālē tautisko instrumentu orķestra muzikas konkursā godalgoto darbiem vēltis pārrunu vakars. Sākums plkst. 20.

14. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā V. Majakovska piemiņas vakars. Referents V. Luks, V. Majakovska darbu atdzejojums lasīs J. Plaudis un P. Vilips, V. Majakovska piemiņai vēltus dzejoļus lasīs J. Grotš un M. Rudzītis. Koncertā piedalās LPSR nopelniem bagātie skatuves mākslinieki, Staļina premijas laureāti M. Klētniece, V. Krampe, A. Vilumanis, LPSR nopelniem bagātie skatuves mākslinieki N. Barabanovs, L. Smīts, H. Brauns un solists A. Vanags. Sākums plkst. 19.

Mākslas darbinieku namā V. Majakovska piemiņas vakars. Referents. Koncerts. Sākums plkst. 19.

Filharmonijas zālē V. Majakovska piemiņas vakars. Lektore T. Rūdzina, Piedalās N. Barabanovs, I. Zvanova, L. Krestovņikova, M. Svarzinska, S. Vasiļjevs, P. Pečerskis. Sākums plkst. 20.

«Cinas» zālē Operas un baleta teātra jauninscenējumam — B. Smetanas operai «Pārdotā ligava» vēltis pārrunu vakars. Referēns režisors N. Vasiļjevs un diriģents R. Glāzups. Arijas un dueti. Sākums plkst. 20.

Cēsis koncerts — lekcija «Bethovens». Lektors prof. J. Vitoliņš. Piedalās L. Rubene, A. Pīle, N. Fedorovskis. 15. aprīlī koncerta-lekcijas atkārtotums Alūksnē. 16. aprīlī — Valmierā.

15. aprīlī Filharmonijas zālē Vis-savienības vokalistu konkursa laureāta J. Flaka koncerts. Programā nēģeru tautas dziesmas. Sākums plkst. 20.

ATKLĀTA

ABONEMENTU PIENĒMŠANA REPUBLIKANISKIEM
LAIKRAKSTIEM UN ŽURNALIEM

š. g. maija mēnesim

Abonementus pieņem Rīgā un rajonos «Preses Apvienības» daļās un visās pasta iestādēs.

Latvijas laikrakstu un žurnālu izdevniecība